4. štev. V Kranju, dne 23. januarja 1909. X. leto.

GORENJEC

Političen in gospodarski list.

Stane za Kranj z dostavljanjem na dom 4 K, po pošti za celo leto 4 K, za pol leta 2 K, za druge države stane 5·60 K. Posamezna številka po 10 vin. — Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. — Uredništvo in upravništvo je na pristavi gosp. K. Floriana v «Zvezdi».

Izhaja vsako soboto zvečer

Inserati se računajo za celo stran 50 K, za pol strani 30 K, za četrt strani 20 K. Inserati se plačujejo naprej. Za manjša oznanila se plačuje za petit-vrsto 10 vin., če se tiska enkrat, za večkrat znaten popust. — Upravništvu naj se blagovolijo pošiljati naročnina, reklamacije, oznanila, sploh vse upravne zadeve, uredništvu pa dopisi in novice. — Dopisi naj se izvolijo frankirati. — Rokopisi se ne vračajo.

Po zadnjem zasedanju kranjskega deželnega zbora.

Zadnje zasedanje kranjskega deželnega zbora, ki je trajalo le dober teden, je bilo odločilnega pomena za bližnjo bodočnost naše dežele. Videlo se je na prvi mah, da je v zbornico prišlo več mladih, neizrabljenih moči, ki so takoj izkušale svoje ideje spraviti v življenje, ki so glasno dale duška svojim čutilom na onem mestu, ki je najbolj pripravno za to. Pač je prišlo mnogo načrtov na dan, ki čakajo še resnih študij, da se uresničijo, ki bodo zahtevali največje pozornosti, da ne postanejo namesto dobrote pravo zlo za deželo. Omenjamo le deželno zavarovalnico in deželno hipotečno banko. Razmere na Nižje Avstrijskem, na Češkem, v Galiciji in v Bukovini se bistveno razlikujejo od naših, in kar uspeva po dolgih poizkusih v teh deželah, to ne velja še meninič tebinič za naše kraje. Splošno se je pa vendar pri vseh treh deželnozborskih strankah opažala resna volja, da hočejo z vso vnemo delati za gospodarski napredek naše lepe domovine.

Kar je pa dalo vsemu zasedanju poseben značaj, to je dejstvo, da je postala združena slovenska večina edino odločujoča v vseh narodnih vprašanjih in so Nemci prišli v položaj, da se morajo prilagoditi tem razmeram, ali pa jih čaka boj brez upa zmage. Mi vemo, da pomenja načrt o izpremenjenem zastopstvu v deželnem šolskem svetu, izpremembi občinskega reda i. t. d. trenotni udarec narodno-napredni stranki, da tudi desetmilijonsko posojilo lahko postane darilo za one občine, ki bodo všeč klerikalcem, ali veseli smo, da je vsa slovenska deželnozborska delegacija obsodila sedanji nemštvo pospešujoči vladni zistem, da so dnevi Schwarza in njegove za Slovenstvo pogubonosne vlade šteti. **Proti Slovencem vladati je smel le še Schwarz!** V naši javnosti od 20. septembra 1908, ki se zrcali zlasti v mlajših deželnozborskih poslancih obeh slovenskih strank, je toliko narodne energije, da si mora naša nemškutarska vlada premisliti prav dobro, predno zopet pride z biči in škorpijoni na nas. Imponirali so nam nastopi našega Tavčarja, Oražna, Vilfana, Trillerja i. t. d., tudi Pegan in Jarc sta pokazala, da nočeta zaostajati v narodnih ozirih za naprednimi poslanci. V znamenju narodnosti naj bo še večkrat taka koristna tekma med brati, sicer različnimi po svetovnem naziranju!

Nekaj nam vendar kali spomin na zadnje zasedanje. Vse je obsojalo Schwarza in njegov vladni zistem, od Kreka do Matjašiča, tudi pri klerikalcih, le vodja S. L. S. dr. Šušteršič ga je branil. Njegovi mlajši odločno narodno-čuteči somišljeniki so klicali Schwarzu: Abzug, toda on je brzojavil v dunajski liberalni list «Neue Freie Presse», da so se zadržali proti Schwarzu popolnoma pasivno. Očividno je hotel s tem odvrniti vsak sum mržnje od svoje stranke. In ko je bila politična debata na višku, ko sta krvaveči trupli Adamiča in Lundra kričali po maščevanju, vstal je isti Šušteršič in **pričel — hvaliti dobrohotnost Schwarza**, kateremu je dr. Oražen v svojem velikem govoru mogel in smel očitati, da pije kri in solze slovenskega naroda. Kaj je privedlo načelnika S. L. S. do tega govora, katerega so njegovi somišljeniki poslušali z velikim začudenjem in katerega smisel izkuša glasilo S. L. S. ublažiti, ne vemo.

Mogoče se nam bo zopet očitalo, da smo politični otročarji, da ne poznamo globokeje strani političnega nastopa, toda nam ostane ta korak nerazumljiv. Vedno in vedno se pri usodnih pojavih v našem političnem življenju — omenjamo le državnozborsko volilno reformo — pojavi v nas strah, **da Šušteršičev nastop ni v korist našemu ljubljenemu narodu**, da so pri njem merodajni oziri, ki so nam, milo rečeno, nerazumljivi.

Kranjski deželni zbor.

Pri debati o proračunskem provizoriju se je oglasil za besedo

poslanec dr. Tavčar,

ki je začetkom svojega govora izvajal, da je bilo jubilejsko leto Slovencem leto krvi in solza, ker je nemški nacionalizem obhajal orgije surovosti in pobalinstva v Ptuju. Vlada, je dejal, dela z vsemi močmi na to, da se uresničijo nemško-nacionalne sanje. Baron Schwarz je nemški prokonzul v deželi; njegova vladna modrost tiči v tem, da 20.000 Nemcev deli 95 odstotkov pravic Slovencem, katerih je skoraj pol miliona, pa pičlo 5 odstotkov. Furor teutonicus je danes naš vladar in vladi in dvoru je to všeč. Meseca novembra se je deželni odbor poklonil cesarju in deželni glavar je pel visoko pesem o vdanosti, pokornosti in neomajni zvestobi slovenskega naroda. Ali ta vdanost, pokorščina in zvestoba mu komaj daje jamstvo za gomilo v stari zemlji. Vladar nas je neprikrito radi ljubljanskih dogodkov obložil z ostrim ukorom, tako da smo odhajali kakor bi nas bil kdo pretipal z mokro cunjo. Ko pa je bilo sprejeto zastopstvo dežele Štajerske, kjer je nemštvo v Ptuju, Mariboru in Celju še mnogo huje divjalo, ni cesar spregovoril nikake pomirljive besede. Oficialna Avstrija meni, da smo Slovenci zategadelj na svetu, da nam Nemci plešejo po glavah. S tega stališča je presojati septembrske dogodke v Ljubljani, v prvi vrsti postopanje vojaštva, kateremu smo bili izročeni na milost in nemilost. Lojalna navada je, da se obsojajo in obžalujejo take demonstracije. Vse prav! A da narod dostikrat nima druzega orožja kakor demonstracije, je kriv avstrijski vladni zistem, ki nam odkazuje v tej omajani državi položaj helotov, dasi je v ustavi teoretično tako lepo zajamčena enakopravnost vsem narodom. Kar nas je vse pretresio ter v nas razvnelo zadnjo strast, je bilo to, da so dne 20. septembra v Ljubljani pokale ces. kr. puške in da sta v cesarjevem jubilejskem leta morala umreti dva mlada človeka, sedem jih je pa bilo razmesarjenih in pohabljenih. Streljalo se je na nedolžne, bodi iz zabitosti, bodi iz hudobije. Na kratko: Dokazano je, da se je morilo. V tem pogledu je sodna preiskava dala vsa potrebna pojasnila; izpoved vladnega policijskega svetnika se je zajedla kakor črna

PODLISTEK.

Sedemdesetletnica Ivana Murnika.

Skromno in v najožjem krogu je dne 3. t. m. praznoval gospod cesarski svetnik Ivan Murnik svojo sedemdesetletnico. Dasi gospod jubilar že precej let vsled bolezni ne deluje več v javnosti, ima pa še po celi deželi mnogo prijateljev in častilcev, ki se z ljubeznijo, hvaležnostjo in spoštovanjem spominjajo zelo zaslužnega cesarskega svetnika.

Murnik je bil rojen dne 3. januarja 1839 v Otoku pri Radovljici, dovršil višjo gimnazijo v Ljubljani z odliko ter se vpisal v juridično fakulteto na dunajski univerzi, kjer je dobil absolutorij. Kot odvetniški koncipijent je potem vstopil v pisarno dr. Lovro Tomana v Radovljici ter se leta 1866 preselil s svojim šefom v Ljubljano. Dr. Toman je bil tukaj tudi tajnik trgovske in obrtniške zbornice, in ko se je odpovedal temu mestu, je postal Ivan Murnik njegov naslednik. Tajniško mesto je opravljal do vstopa v pokoj leta 1901 in si je pridobil za razvoj in pospeševanje trgovine in obrta na Kranjskem velikanske zasluge. Tudi na političnem polju je Ivan Murnik kot zaveden Slovenec vedno stal v ospredju. Leta 1870 je bil izvoljen za državnega poslanca, še poprej pa za deželnega poslanca. Od leta 1871 do 1878 ter od l. 1883 do 1900 je bil obenem deželni odbornik ter od leta 1876 do 1907 član deželnega šolskega sveta kot zastopnik deželnega odbora. V deželnem odboru je imel poročilo o industriji, obrtu, deželnem zakladu in železnicah.

G. ces. svetnik je sodeloval že pri gradnji gorenjske železnice in se takrat udeleževal vseh komisijonalnih ogledov, velikansko zaslugo pa ima, da se je zgradila dolenjska železnica. Dvanajst let je bil tudi predsednik ces. kr. kmetijske družbe Kranjske, ki ga je po odstopu izvolila za svojega častnega člana. Bil je tudi njen zastopnik v državnem železniškem svetu, potem član obrtnopospeševalnega sveta c. kr. trgovskega ministrstva in član osrednje komisije za obrtni pouk. Njegovi zaslugi je tudi pripisovati, da so se l. 1888 ustanovile c. kr. strokovne šole za lesno obrt in umetno vezenje v Ljubljani. Ivan Murnik je bil tajnik Rdečega križa, potem podpredsednik in je še zdaj predsednik tega ljudomilega društva. Tudi kot pisatelj je bil Murnik delaven in sicer je bil še pod Bleiweisom urednik «Novic», za velikansko delo «Österreich-Ungarn in Wort in Bild» je spisal daljši sestavek, kakor je tudi za Exnerjevo delo «Die Hausindustrie in Österreich» popisal domačo industrijo na Kranjskem. — Za to vsestransko zaslužno delovanje je cesar jubilarja večkrat odlikoval. Že l. 1871 je dobil viteški križec Franc Jožefovega reda, l. 1884 naslov cesarski svetnik in l. 1898 red železne krone tretje vrste.

Spominjati se pa moramo sedemdesetletnice cesarskega svetnika Ivana Murnika še posebno zato, ker je ves čas stal na čelu organizacije slovenskega trgovstva v Ljubljani. Predno se je še ustanovil «Merkur», je obstajalo slovensko trgovsko pevsko društvo, čigar predsednik je bil ves čas g. jubilar. Ivan Murnik je bil z rajnkim Kersnikom ustanovitelj trgovskega društva in ves čas njegov predsednik, torej mu društvo «Merkur» tembolj dolguje vso hvaležnost in spoštovanje. «Merkur» je žepred dvema letoma izvolil g. jubilarja za častnega člana za njegove zasluge. Vkljub hudi bolezni je jubilar neprestano stal na strani tega društva ter ga vsikdar dejansko podpiral. Zato pa izrekamo v imenu vseh željo, da bi g. jubilar, ki je vse svoje življenje posvetil delovanju za blagor svojega naroda in še posebej za slovenske trgovce, na večer svojega življenja dosegel tudi ozdravljenje ter kakor mu je še duh čil, tudi telesno še prišel med nas. Bog živi še dolgo našega zaslužnega jubilanta! T. V.

pega v rmeno zastavo pešpolka kralja Belgijcev. Vojaške oblastnije žive po zastarelih nazorih, od katerih ne odnehajo in naj pogine pri tem ves svet. Med stare grehe avstrijskih generalov spada tudi oni, da ti stari in dostikrat obrabljeni gospodje nočejo nikdar pripoznati, da so kaj grešili. Tako vojaška avtoriteta tudi v Ljubljani na noben način ni hotela pripoznati, da zadene vojaštvo 27. pešpolka kakšna krivda. Lajtnant Majer in njegovi vojaki, ki so potem pisali bestialne karte domov, so bili nedolžni kakor ovčice. Vojni minister se je v delegacijah zagovarjal, da je moštvo tiste čete, kateri je 20. septembra zapovedoval lajtnant Majer, streljalo prej nego mu je bilo dano povelje. Pri tem ni občutil, kako je s tem izgovorom osmešil sebe in avstrijsko armado pred celo Evropo. Njega ekscelenca ni zaukazal niti najmanjše preiskave in polkovnika, ki ima tako disciplino v svojem regimentu, ni niti za trenotek poslal v kasernski arest. Tistega, ki je sprožil tri strele, je pohvalil njegov lajtnant: «Also Sie waren es, der das Schnellfeuer unterhalten hat. Bravo! So Gott will, werden wir noch schießen.»

Pri naših avstrijskih razmerah se prav nič ne čudim, da se lajtnantu Mayerju ni nič zgodilo; čudim se samo, da dne 2. decembra ni postal oficir Josipovega reda, seve «mit der Kriegsdekoration»! Vojni minister je g. dr. Šušteršiču obljubil, da se bo nanovo preiskavalo. A preiskuje se nič. Samo lajtnanta Mayerja so poslali na blazniško opazovalnico, pa se pravzaprav ne ve, zakaj. O ti vojaški ekspediciji v blaznico se pripoveduje pikantna dogodbica, katera bi, če je resnica, za kar pa jaz ne jamčim, v bengalični luči razsvetlila disciplino pri 27. pešpolku. Govori se, da je lajtnant Mayer s svojimi «tovariši» v takozvani «Offiziersmesse» nekaj popival. Njegov kompanijski komandant je potreboval njegove službe in po ordonanci mu je poslal takozvani «službeni list», s katerim ga je poklical v službo. Gospod lajtnant pa je vpričo svojih tovarišev strgal ta list, rekoč: «Was soll mir der Wisch!»

Naj je že lajtnant Mayer blazen ali ne, nikakor se mu ne more dopustiti njegovo provokatorično postopanje po 20. septembru! Naravno je, da je Ljubljana, ko so bili ubiti ljudje, v hipu stala v plamenu. Bilo nas je mnogo, ki smo smatrali demonstracije za nekaj takega, kar daje orožje v roko političnemu nasprotniku. Ko pa se nam je povedalo, da je tekla človeška kri, zavrelo nam je v glavi, in najmirnejšemu meščanu so se krčile pesti.

V tem nevarnem položaju je lajtenant Mayer svojo s človeško krvjo zamazano pest dvignil proti mirnemu človeku. Prežal je nanj, in ko ga je zavohal v Prešernovih ulicah, ga je napadel iz zasede ter ga pretepel. Lajtnantu Mayerju se ni ničesar zgodil, in Potiorek je imel svoje dopadajenje, da je mogel neznaten oficir celo Ljubljano na nečuven način izzivati. Sicer pa recite kar hočete, ako pet do glave oboroženih oficirjev zahrbtno napade neoboroženega meščana, ne vidim jaz v tem ničesar junaškega, ničesar častnega! Take reči uganjajo pretepači. Skoraj bi človek mislil, da bi kaj takega, kakor je bil lajtnanta Mayerja eksces v Prešernovih ulicah, v normalni državi ne smelo biti mogoče. Zlasti od strani vojaštva ne, ki je glavno breme preobloženega davkoplačevalca.

Vojaško upravo zadeva še drugo očitanje.

V te stvari se je namreč tudi vtaknil korni poveljnik general infanterije gospod Potiorek! Vedel je polkovnik 27. pešpolka, da je poročnik Mayer nemogoč pri 27. pešpolku v Ljubljani, in zato ga je poslal v Gradec, a od tamkaj ga je zopet Potiorek poslal nazaj v Ljubljano, da se je človek potem nalašč kazal po ljubljanskih ulicah in posedoval pri odgrnjenih kazinskih oknih vsak dan in prezirljivo gledal na tiste ljudi, na katere je prej streljal. Poročalo se je v Gradec, da je lajtnant Mayer tudi dne 19. septembra napravil «Bajonettangriff» na občinstvo. In kako se je potem izrazil feldcajgmojster Potiorek? «Ein Bajonettangriff, wobei keine Verwundung stattfindet, ist für mich kein Bajonettangriff!» To je krvoločnost, ki sramoti vsakega oficirja, posebno pa takega, kakor je general Potiorek. Bojim se, da bodeta ležala ta dva mrliča tudi med nami in našo dinastijo!

Govorili so na to poslanci dr. Vilfan, Turk, dr. Eger, dr. Oražen in Gangl.

Na to je odgovarjal

deželni predsednik baron **Schwarz**:

Glede na izvajanja gospodov predgovornikov o septembrskih dogodkih hočem razložiti celo zadevo. Zaradi agitacije pred shodom dne 18. septembra in zaradi agitacije na shodu samem se je bilo bati neredov, zato je vlada koncentrirala v Ljubljani orožništvo in pripravila vojaštvo ter določila za opazovanje dogodkov državna policijska uradnika. 18. septembra je vprašal policijski svetnik Wratschko ljubljanskega župana, ali bo treba orožniške asistence, a župan je zanikal to, in popoldne je župan pri meni rekel, da misli, da bo lahko vzdržal mir in red s svojimi lastnimi policijskimi organi. Zvečer je svetnik Wratschko sporočil mestnemu policijskemu svetniku Lauterju, da mu da lahko na razpolago 30 orožnikov; ta je vzel to na znanje, pa rekel, da misli, da bo izhajal s svojimi mestnimi stražniki. Zgodilo se pa je, da je po zborovanju prodrlo veliko ljudi skozi policijske kordone, da je bil prostor pred Kazino kmalu napolnjen z ljudmi in so se zgodili izgredi. Tedaj je vladni policijski uradnik Fink opozoril mestnega policijskega svetnika Lauterja, da je orožniška pomoč silno potrebna, a svetnik Lauter jo je zopet odklonil. Deželno predsedništvo je odposlalo orožništvo in vojaštvo. Žal, da so medtem izgredniki že izvršili svoje že dolgo pripravljene naklepe. Dne 19. septembra je župan Hribar predrugačil svoje stališče in je sam zahteval vojaštvo! (Dr. Šušteršič: «Ali je to res, gospod baron?» — Narodnonapredni poslanci odločno ugovarjajo. — Dr. Tavčar: «Glavno je, da se je streljalo!» — Dr. Šušteršič: «Kdaj je to bilo?») Popoldne. Prišlo je tudi dne 19. do silovitosti in so morali vojaki in orožniki napraviti mir in red. Dne 20. septembra je bilo pripravljeno enako in vkljub temu, da ljudstvo ni moglo dvomiti o resnosti položaja, se je zopet obnašalo izzivajoče in grozeče, kar je imelo žalostne posledice. Dne 21. sept. popoldne so pohajale gruče ljudi po mestu in zahtevale od trgovcev in obrtnikov, da odstranijo nemške napise in so jih mnogim tudi sami odstranili. Mestna policija ni bila zmožna niti tega zabraniti. (Klici: «Ali je 20. september že končan? Ali o 20. septembru ne veste nič povedati?») Mestna policija je celo pustila razširjevanje hujskajočih letakov. Odločno zavračam napade na vojaštvo. Zavračam najodločneje napade na kornega poveljnika! Padle so besede, kakor «morilec». Morilec je tisti . . . (Klici: «Vojaki, ki so streljali, so morilci!» — «Tisti, ki v hrbet strelja!» — Dr. Tavčar: «Tisti, ki so «Schnellfeuer» dajali!») Morilec je tisti, ki z namenom uničuje človeško življenje. Ta trditev je tako strašanska, da se obsoja sama po sebi! (Klici: «V hrbet so streljali! Za bežečimi so streljali!») Kar se tiče očitanj vojaštvu zaradi uporabe orožja, se je že v delegacijah izjavil vojni minister Schönaich in obljubil, da bo podal na podlagi nadaljnih poizvedb nadaljna pojasnila: (Dr. Tavčar: «Na sodnji dan popoldne ob polu štirih!») Poslanec Hribar in tovariši so vložili tozadeven nujni predlog v državnem zboru. Deželni zbor zato ni pristojno mesto . . . Orožništvo in vojaštvo je postopalo popolnoma pravilno. Nekemu žandarmerijskemu častniku se je očitalo, da je rekel: «Noch einmal živio schreien, so wird geschossen!» Tega izreka ni storil, rekel je tedaj: «Jetzt schreien sie živio, wo doch geschossen wurde!» (Klici: «To ni res! To ne bo držalo!») Končno so neupravičene pritožbe proti vladi in njenim organom. Pravi krivci so bili, ki so izgrede uprizorili in jih pripravili, in vsi tisti, ki so s svojim vedenjem posredno ali neposredno ljudstvo razburjali in zavajali v misel, da se sme nekaznovano poškodovati tujo lastnino. Govorilo se je o nekem izrazu, ki sem ga baje storil v kabinetni pisarni v izredno sovražnem smislu proti slovenskemu narodu. Izjavljam, da tega izraza nisem storil niti v kabinetni pisarni, niti kje drugje! Pod vprašanjem «Germanisierungsbestrebungen» se mi očita posebno sprejem Nemcev in pripadnikov drugih narodnosti v politično službo, da pa odbijem slovenske. Nikdar se še ni pripetilo, da bi se kakega prosilca odbilo zaradi narodnosti. Med 19 konceptnimi praktikanti je 8 Slovencev, 9 Nemcev in 2 Čeha. Pred 10 leti je bilo na Kranjskem v politični službi samo 9 Slovencev, danes jih je pa 26. Očitalo se mi je, da sem v nekem poročilu baje trdil, da je preveč Slovencev v politični službi. Tega nisem trdil nikdar. Res je pa, da se oglaša malo slovenskih kompetentov. Poročal sem, da je želeti, da stopi več juristov v politično službo. Ko sem v zadevi svetnika Laschana dobil obvestilo, sem ga pozval, naj se opraviči. Laschan je poročal, da je parkrat dobil v neki privatni zadevi slovenske sodnijske odloke, dasiravno je znano, da je po rodu Nemec. To, da ga je toliko razjezilo, da je strgal sodnijski odlok, s čimer pa ni imel namena žaliti sodnije. Iz Laschanovega postopanja ni razvidno, da bi bil hotel žaliti slovenski narod, zadeva je popolnoma internega značaja. Spoznal sem, da se je stvar napačno tolmačila. Nikdar nisem protežiral nezakonitosti in sovražil naroda, vršil le svojo službeno dolžnost po načelu pravičnosti. Sodbo o svojem delovanju prepuščam trezno in objektivno sodečim ljudem in bom vztrajal, ne da bi se dal morebiti motiti od neopravičenih napadov.

Za deželnim predsednikom je govoril poslanec dr. **Šušteršič**:

Jaz imam morda nekoliko drugačno stališče napram položaju, nego marsikdo drugi. Osemnajst let sem v političnem življenju in mislim, da se mi lahko ta čas šteje kot vojna leta, torej dvojno.

Ljudstvo me je postavilo na najvišje mesto, katero ima v deželi oddati, in sicer že opetovano. Ne smatral bi se vrednim tega zaupanja, če bi ne imel poguma, v vseh okolščinah vsakemu nasproti povedati resnico. Včasi je veliko bolj popularno, dati duška ljudski razburjenosti, ljudski strasti. Dolžnost moža pa je, brzdati ljudsko strast. Ako se ne brzda, lahko zaide na napačna pota in ost se obrne zoper lastni narod, zoper tiste, ki so se vdali strasti. Besede dr. Tavčarja so mi bile v velikem delu simpatične, ampak obžalujem in bom obžaloval vedno, da se krona uvaja v debato. To je nekonstitucionalno, neparlamentarno.

Čin lajtnanta Mayerja in njegovega oddelka je popolnoma neopravičljiv; na ljudstvo se je streljalo, kakor strelja lovec na divjačino. Izvajanja vojnega ministra Schönaicha v vojnem odseku so bila zelo poučna. Na podlagi lastnih poizvedb je moral priznati, da se je na bežeče ljudstvo streljalo. Vse objektivne priče se strinjajo v tem. Prvi strel je padel, ko so ljudje že bežali. To je umor. To se ne da opravičiti. Nujno potrebna je reforma asistenčnih predpisov; dispozicije nad vojaštvom naj ima civilni organ. V Pragi so trajali mnogo hujši izgredi tedne, ne da bi se rabilo orožje.

Ako imajo Nemci v Ptuju mob ali zahteva naša narodna čast, da ga tudi mi moramo imeti? Mi najodločneje obsojamo tiste izgrede; za nje so odgovorni samo tisti, ki so se jih udeleževali. Ako se pa za te izgrede dela odgovoren slovenski narod, slovensko ljudstvo v deželi, proti temu odločno in jasno protestiramo.

Nemški listi so zelo pretiravali, poročila o ljubljanskih izgredih so bila silno pretirana. Kdor je to bral, je moral misliti, da je Ljubljana pravo roparsko mesto, da bi se človek ne upal na ulico. Ptujski izgredi so bili bistveno hujši, kakor ljubljanski. Če naj izbiram med tem, ali naj se me napade telesno ali mi razbije okna, sem za okna.

Jaz sem izgrede takoj obsojal z vso odločnostjo, vendar pa nisem slišal tovariša dr. Egerja, da bi bil tudi le z eno besedo obsodil ptujske izgrednike.

Vladni sistem se mora reformirati z vstrajnim in sistematičnim delom. Kriv temu sistemu pa ni sedanji deželni predsednik, temveč baron Hein. Danes so samo še ostanki tega zistema. Vzlic temu pa so Heina svoj čas zagovarjali celo nekateri govornikovi pristaši. Sedanji predsednik je žrtva Heinova in tistih ljudi, ki so ostali po Heinu v predsednikovi bližini. Baron Schwarz je vpeljal vse drug duh pri okrajnih glavarstvih, kakor pa je bil za časa Heina, da so uradi sedaj veliko kulantnejši napram ljudstvu, kakor pa so bili prej.

Baron Schwarz ni nikakor zakrivil septemberskih dogodkov. Odgovornost ima lajtnant Mayer in njegov oddelek. Za vojaško asistenco ni bilo nobenega povoda. Smešno je bilo videti post festum, dne 19. septembra stražiti vsako ubito kazinsko okno po enega orožnika.

Danes smo čuli, da je isti dan zahteval župan Hribar vojaško asistenco. Stvar naj se dožene med baronom Schwarzom in županom Hribarjem. Vsak ima pravico verjeti in ne smemo se postaviti na stališče, da ni nič res, kar reče deželni predsednik. Vemo, da se bo pričela vsled tega vojska med županom Hribarjem in deželnim predsednikom in potem bo prišla resnica na dan. Sicer pa tudi ne obsojam župana Hribarja, če bi bil tudi zahteval vojaško asistenco, kajti tedaj je bil lahko razburjen, ko je imel tako veliko odgovornost na sebi.

Vsekako je pripisovati krivdo obenem županu Hribarju in baronu Schwarzu, prvemu ker ni preskrbel za dne 18. septembra zadostno za vzdrževanje miru in reda, drugemu pa zato, ker je zaupal županu Hribarju

Res je, da slovenski narod na Kranjskem še ni dosegel enakopravnosti, čemur pa je kriv naš zistem v zvezi s splošnim zistemom v državi, po katerem se s Slovenci ne ravna tako, kakor z drugimi narodi. Res pa je tudi, da so pritožbe na Štajerskem in Koroškem še večje. Kaj nam je storiti proti temu?

S pobijanjem oken in psovanjem ne dosežemo ničesar, pač pa s zistematičnim, složnim delom za napredek in blagor ljudstva. Kompas Avstrije kaže proti slovanskemu jugu. Roko v roki z našo dinastijo bomo delali z realnim delom. Z vsemi našimi močmi za uresničenje tega našega ideala, tudi ako mi ne doživimo tega uresničenja, pač pa naši potomci, da bo mogočno zaplapolala zastava jugoslovanske države pod žezlom habsburške dinastije.

Potem sta govorila še posl. baron Schwegel in poročevalec dr. Krek.

Pri glasovanju so bili sprejeti vsi predlogi finančnega odseka in resolucija drja. Kreka, da se izplačajo deželnim uslužbencem že dovoljene miloščine za leto 1909.

*

O ostalih važnejših sklepih poročamo zaradi pomanjkanja prostora v prihodnji številki.

Gospodarski del.

Razvoj danskega kmetijskega gospodarstva. Francoska ima kot jako napredna država na Danskem posebnega zastopnika, ki mora natančno opazovati razvoj danskega kmetijstva in poročati o vseh zanimivostih svoji vladi, da se ono, kar je dobro, uporabi potem tudi na Francoskem. Za l. 1905 je sestavil ta zastopnik natančno statistiko o izvozu danskih kmetijskih pridelkov. Številke govore: Danska je izvozila 1905. l. 29.000 konjev, 122.000 glav goveda, 100 milijonov kg svežega soljenega mesa (18 krat več, kakor Francozka!) 360 milijonov jajc, 80 milijonov kg surovega masla. Če bi nastavili za vse to blago povprečno našim razmeram odgovarjajoče cene, bi videli, da znaša vrednost tega ogromnega izvoza gotovo pol milijarde avstrijskih kron. To je ogromen dohodek! In Danska ni nič večja, kakor je slovensko ozemlje. Komu se ima danski kmet zahvaliti za ta velikanski napredek? Najprej izvrst-

nemu danskemu šolstvu: ljudsko šolstvo, kmetijske zimske šole (krog 100), višje kmetijske šole, ljudske visoke šole (tudi teh je krog 100!). Nadalje pa je danskemu kmetu v večjo podporo zadružništvo. Danes sploh ne kupi ničesar in ne proda ničesar brez zadruge. Vsa Danska je organizirana v neštevilnih zadrugah! Nek srbski list pravi k temu poročilu: «Samo za surovo maslo razprodano v inozemstvo je dobila Danska l. 1905 240 milijonov dinarjev (1 dinar približno 1 K avstrijske veljave), Srbija pa je dobila v istem letu za ves svoj izvoz samo 80 milijonov dinarjev, vkljub temu, da je Srbija še celo za 10.000 km večja, ko Danska. Toda! tako pravi dotični srbski list, «na Danskem dela narod sam, pri nas pa čakamo, da bi bog in država delala za narod!» Ali bi slednjega ne mogli reči tudi mi Slovenci?

Pouk o kmetijskem gospodarstvu v vojaštvu. Seveda ne pri nas, mi pridemo s takimi stvarmi šele, ko sta jih uvedli tudi že Turčija in Abesinija. V Italiji se je tak pouk začel že zdavna. Sedaj ga bodo uvedli v pruski armadi. Vojno ministrstvo je tozadevnemu predlogu kmetijskega ministrstva že pritrdilo. S poukom se začne še to leto. Poučevali bodo kmetijski učitelji in uradniki kmetijskih zbornic — tudi na napravo kmetijskih zbornic bomo Avstrijci še malo počakali! — v naravoslovju, poljedelstvu in živinoreji. Pouk v zimskem času bo bolj teoretičen, po leti pa bolj praktičen. Pouk je mišljen v obliki predavanj, katerim bo vsakokrat sledil prost razgovor. Vojaki bodo prejemali v ložje razumevanje predavanj razne spise (liste, brošure in knjige). Razun tega je omeniti, da bodo vojaške oblasti ustanovile posebne posredovalnice, ki bodo preskrbovale onim dosluženim vojakom, kateri se bodo hoteli posvetiti kmetijstvu, takoj primerne sluzbe.

Reforma kmetijskega kredita. Dr. Grabmayr je vložil v gosposki zbornici svoječasno predlog, s katerim se vlada poziva, naj čimprej vloži v poslanski zbornici zakonski načrt za reformo kmečkega kredita. Specijalna komisija se je posvetovala o načrtu, ki ga je tozadevno sestavil predlagatelj sam, in je izdala poročilo. Glavne točke Grabmayrjevega predloga so: 1. zastavne pravice na poljskih in gozdnih posestvih se smejo ustanoviti le za neodpovedljive, v najdalje 60 letih v anuitetah odplačljive terjatve. 2. Terjatve, ki jih imajo na poljskih in gozdnih posestvih kreditni zavodi, navezani na javno polaganje računov, se imajo, če se že sedaj ne odplačujejo v anuitetah, spremeniti v anuitetne dolgove, in se imajo odplačati najdalje v 60 letih; dolžniku pa se mora dati možnost, da to dobo tudi skrajša. 3. Pri vseh prisilnih prodajah poljskih in gozdnih posestev morajo posredovati javni zavodi (deželni hipotečni zavodi) v svrho, da očistijo posestva vseh odpovedljivih hipotek, ki se ne dajo amortizirati. 4. Deželni zakonodajni zastopi naj odločijo termine, kdaj stopi ta kreditna reforma v veljavo.

* * *

Tedenski sejem v Kranju dne 18. januarja 1909. Prignalo se je — konj, 112 glav domače goveje živine, 24 glav hrvaške goveje živine, 3 domači teleti, — hrvaških telet, 49 domačih prašičev, — hrvaških prašičev, — domači ovci, — hrvaških ovac, — koz, — buš in — bosanskih volov. — Pitani voli 100 kg 64—70 K, na polovico 100 kg 58—62 K, za pitanje 100 kg 54—56 K, kumerni 100 kg 36—46 K. Pšenica K 12·25, proso K 7·75, rž K 10·—, oves K 9·—, ajda K 9·—, repno seme K —, fižol ribničan K 13·—, mandalon K 12·—, koks 14·— krompir K 2·80 za 50 kg, seme dom. detelje 58—60.

Dopisi.

Novice iz Cerkljan.

— I. občni zbor kmečke posojilnice in hranilnice se je vršil minulo nedeljo zjutraj ob 8. uri. Poročilo, katero je podal g. učitelj Lapajne kot tajnik posojilnice, nas je vsestransko zadovoljilo. Poldrugsto tisoč kronski denarni promet prvega leta, to je uspeh, katerega ob ustanovitvi ni prav nihče pričakoval. Plačane so iz dobička knjige, tiskovine, blagajna in še se kaže prebitek v čistem dobičku. Če bi ne stali ob rojstvu posojilnice poleg, če bi tudi dejansko ne sodelovali med letom pri posojilničnih opravilih, bi nikdar ne verjeli, da rodi mala rajfajznovka tako krasne sadove in uspehe.

Združenje domačega kapitala, pomoč potrebnim domačinom v sili, organizacijski smisel in namen posestnikov, gospodinj, delavcev, hlapcev in dekel, dotika in občevanja z najširšo maso naroda, tukaj mora človek imeti uspehe, ako ima količkaj človeških, socialnih mislij v sebi. Nasprotovati in zaničevati more tako delo kvečjemu kak sebičnež, individualist z nečloveško naturo.

— Le prerado se še sliši: Kaj bomo počeli, v vsakem kurniku že hočejo imeti svojo posojilnico, pri tem pa starejše posojilnice pešajo. Temu ni tako hudo. Denar ima kratek rep. Že odnekdaj je tako. Zdaj ga ima ta, kmalu zopet drugi. Prehaja iz rok v roke; nima stalnega doma. Danes osreči enega, jutri mu je že v pogubo. Prehod, cirkulacija je vedno na vrsti. Res je tudi, da vsak nov zavod kakemu starejšemu odjè kako kronico. A zato ni potreba pretakati krokodilovih solz in klicati prokletstva nad kmečke zavode. Namen takih zavodov je v glavnem zbirati one kapitale, kateri bi sicer plesneli po nogavicah, skriti v duplih i. t. d. Končno pa tudi, da preostajajoči kapital domačega kraja služi industralizaciji kmetijstva. Kdor temu nasprotuje, si moramo misliti, da so njega lasje več vredni kakor možgani. Zato svetujemo odkritosrčno vsakemu: Glej, da delaš na to, da pride v vsako občino, v vsako vas mala posojilnica rajfajznovka. Gg. učitelji imajo tukaj prav odprto in prosto polje. Ljudstvo bode enkrat hvaležno!

— Komu pa pripisujemo tako lepe uspehe enoletnega razvoja posojilnice? Predvsem moramo omeniti g. učitelja Jos. Lapajneta. Dal je na razpolago posojilnici svoje znanje, svoj prosti čas nesebično, zastonj na razpolago, delal je marsikatero uro potrpežljivo, da lahko rečemo s ponosom: v posojilnici je tak red, da mogoče malokje ali pa nikjer. Ravno tako je dal svoje prostore na razpolago brezplačno, naša stara korenina, Matevž Kern. Pa tudi ostali odborniki so se žrtvovali čez svojo mero Po svoji moči so donašali žrtve na oltar domače — samopomoči s tako ljubeznijo, da bi jih težko najbrže prvi kristjani. Če bi bilo v Ljubljani nekaj požrtovalnosti, bi tudi vse drugače izgledala. Tako pa sama žalost.

— Odbor je ostal tudi v naprej isti, kakor je bil lansko leto, le pravila so še nekoliko spremenila.

— Popoldne tega dne se je vršil občni zbor mlekarske zadruge. Troje polnih let je preteklo, kar je stopila v življenje. Natančnejše poročilo objavimo v prihodnji številki.

— Omeniti je tudi, da je kmetijska podružnica priredila zadnji čas lepo obiskani kmečki sestanek. V svoji sredi smo namreč imeli g. cesarskega svetnika in ravnatelja naše dične kmetijske družbe, govoril je poljudno, vneto o živinoreji in kar je s tem v ožji zvezi, da ga ljudje ne morejo pozabiti. Želja je, da podružnica zopet kmalu pridobi tega gospoda kot govornika.

— Meseca februarja pa, kakor čujemo, priredi deželni odbor dvadnevni podučni tečaj, ki bode sličen onemu, katerega je lani priredila naša kmetijska podružnica.

— Napredujemo! Da pa se povspnemo duševno in gospodarsko višje, treba je, da korakamo z napredujočim časom vedno kvišku in naprej, a nikdar pravzdol in nazaj!

Iz Ljubljane. (V zrcalu deželnega zbora.) To je bilo v soboto 16. januarja 1909. Schwarz je bil premikastil svoj zaključni govor z običajnimi frazami. Da je bil to obenem tudi zadnji njegov zaključni govor ob grobu njegove vlade na Kranjskem, tega možu niti omenjati ni bilo treba. Schwarz dobro ve, da mi to itak že vsi vemo. No, in kar je potem še preostalo prazne slame, jo je deželni glavar z vso spretnostjo c. kr. dvornega svetnika do dobrega in do konca premlatil. In tako je bil deželni zbor odgoden. Notabene, prvi deželni zbor v znamenju zveličavne „Narodne zveze“, pri katerem in vsled katere so „prijatelji našega dobrega ljudstva“ na vse pretege želi, kar so že dolgo sejali; no pa tudi do dobrega oželi vsakogar, kdor se je le pustil. In žali bog, pustili so se malodane vsi! Takoj po odgoditvi se je jela temeljito zagrešena deželnozborska dvorana ter temeljito zavržena galerija toinostran temeljito prazniti. Ampak záme, ki sem raz te ponesrečene galerije ves čas zborovanja gledal nizdoli ter videl tamkaj tolikanj po dvorani se plazeče hinavščine — Šušteršič mi tukaj niti na misel ne pride — záme torej deželni zbor navzlic vsemu temu še davno ni bil odgoden. Sedel sem tja v kurnik z napisom: „časnikarska loža“, katerega si je bila slavna „Slovenčevega“ redakcija z vsemi svojimi priveski vred menda v zavesti: mi smo gospodarji dežele in deželnega zbora ter odbora, osvojila docela zase. Meni nasproti so trije „Slovenčevi“ konkurentje pili iz polpraznega litra; nevem na čigavo zdravje. Morda na zdravje „pozabljenih“, nerešenih učiteljskih plač; morda na zdravje še vedno nepojasnjenih od profesorja, oziroma sedaj vsled „zaslug“ do ravnatelja novomeške gimnazije avanziranega moža žalostne postave — Schwarzovih fantov korigiranih šolskih nalog; ali pa morda na zdravje nezavnjenih obdolžitev glede tistih državnih prispevkov, katere je baron Schwarz prejel kot pavšal za oskrbo vladne palače, h kateri oskrbi pa Schwarz baje skrbi, da tudi njegovi privatni „mebelni“ in druga taka „pakaža“ ne ostane neoskrbljena. Če pravim „baje Schwarz skrbi“, mislim, da sem s tem bolje in več povedal, nego obdolženi Schwarz, ki o teh drugih pikantnih zadevah sploh ni povedal ničesar. No, in potem je eden tistih „Slovenčevih“ konkurentov vendarle izpraznil liter do zadnje kapljice ter napil — to pa sem menda dobro slišal — na zdravje deželnega glavarja, ki je v svoji ljubeznivosti do gg. časnikarjev, le tém poskrbel tako imenitne lože, s katerih se ne more slišati, kar se v dvorani razpravlja kaj tacega, kar ni varno za javna ušesa. In že ko je bil prazen kozarec postavil na mizo, je še enkrat dejal — menda sem tudi to slišal prav — „na zdravje gospoda deželnega glavarja, ki se je v svojem konečnem zahvalnem govoru tako laskavo zahvalil tudi časnikarjem“ . . . Ali pa tudi ne! sem baš mislil vsklikniti, pa sem se še pravočasno premislil, zakaj v tistem hipu sem zazrl pred seboj zrcalo deželnega zbora. Lahko si mislite, da me je ta nenavadna prikazen tako prevzela, da sem pozabil na vse drugo. Nataknil sem si svoja najostreja očala in gledal nepremično v to zrcalo. In zrl sem čudnim, velezanimivim slikam v obraz. N. pr. onale slika iz prvega dne otvoritve deželnega zbora. Hu! kar groza me je stresla. Kamor sem pogledal, v realko, filharmonično društvo, v kote deželnega dvorca, povsod sami svitli bajoneti. Ješeš! sem nehote vskliknil, mar naj je to „častna straža“ za zborovanje ljudskega parlamenta! In potem tam od vladne palače na Bleiweisovi cesti po vseh ulicah in cestah do deželnega dvorca, povsod sami policisti v vidni in nevidni podobi... o, in poglejte no, niti onega suh ga dunajskega špiceljna ne manjka zraven, katerega si je bil zadnjič Štefe v „Unionu“ tako imenitno „privoščil“, da mu je pokazal odprtino, kjer je zidar pustil prazno, če treba, da se koga radikalno ven vrže. Se ko se vprašujem, čemu vse to, gledam sredi te slike podobo Schwarza. Prav kakor v originalu! Podoba za nekaj trenotkov izgine. Druga slika. Schwarzev sprejem v deželnozborski dvorani. Sredi dvorane narodno-napredni poslanci — dvignjene roke, kakor bi kazale: Ven ž njim. Nehote sem se domislil klicev, kar sem jih slišal sam in kar jih stoji v dnevnih deželnozborskih poročilih črno na belo tiskanih: „Abzug Schwarz! Morilec! Kasinohusar! Ven ž njim i. t. d. Ta slika obenem tudi kaže klerikalce, recte „ljudske prijatelje“, kako se hinavsko skrivajo za hrbtom moža, katerega so popolnoma vredni. Tretja slika iz popoldne tistega dne. Oni, ki danes nočejo biti več klerikalci, „napadajo“ Schwarza. Res, bliska se, gromi in treska — Šušteršič namreč „obdeluje“ Schwarza — da kar poka po dvorani in snega nikdar očiščena streha ječi pod težo mokrote, ki se baš pri vhodu pred dvorano curkoma razliva po zidu na račun tam razobešenih sukenj galerijskih obiskovalcev. Ampak: Veliko gromenja, malo dežja, ali: lisjak lisjaka ne bo požrl, tako sta si tudi Šušteršič in Schwarz iz starega prijateljstva segla ljubeznivo v roke, komaj da je prvi drugega ob splošnem ploskanju grozovito „obdelal“. Dve besedi stojite nad to sliko: „Hinavščina“ ter „lopovščina“. In potem sledi nebroj sličnih, pa tudi nesličnih slik — ampak med njimi nobene vesele za slovenski narod. Res je, obilo žetve z napisom: „V blagor slovenskemu ljudstvu“ kažejo te slike kot sadove sedanje večine S. L. S. v deželnem zastopu. Vendar oni, ki so s pomočjo odkritosrčnosti narodno-napredne stranke vse te žetve srečno in previdno spravili pod streho, te žetve niso želi iz odkritega namena, da bodi našemu ljudstvu pomagano, marveč da je in da bode pomagano njim samim in njihovi politični sebičnosti. In vse kar so prijatelji ljudstva naželi za ljudstvo, je in bo še ravno to ljudstvo drago, drago plačalo; zakaj in kako, tega se bo ljudstvo šele zavedalo, ko bo — prepozno. Kajti: Kdor Te, ki Te je leta in leta bičal in tiščal k tlom, v trenotku, ko si postal njegov suženj, naenkrat obsiplje z darovi, ta, veruj mi, nima in ne more imeti odkritih namenov pri tem obdarovanju. Na vrsto so prišle tudi slike poslancev posameznih strank. V sredi narodno-napredna stranka — sami odkriti pošteni obrazi. Raz vsakega jasno čitaš: tak sem z vsemi svojimi vrlinami, pa tudi — hibami. In naša največja hiba je, da smo vodju S. L. S. dr. Šušteršiču šli preje v past, nego smo ga po njegovem govoru v prilog Schwarzu spoznali. Zrcalo poslancev S. L. S. kaže kljub poštenim obrazom dr. Kreka, Povšeta in par drugih manj merodajnih tovarišev, docela spakedrano sliko. Nesrečna žlindra se preliva po tej sliki in kamor seže ta žlindra, tam pusti svoj neizbrisen madež za seboj. Na sliko nemških poslancev se niti ozreti nisem hotel. Preveč je prežeta od nedolžne slovenske krvi narodnih mučenikov 20. septembra, preglasno vpije klic te krvi do neba o moriji na Pogačarjevem trgu. Ura na deželnem dvorcu je odbila že 7. večerno uro, moral sem ostaviti kurnik „Slovenčeve“ lože. V duhu pred menoj ravnokar se vrsteče slike so izginile druga za drugo. Ampak izmed vseh ostudnih in odurnih slik, kar sem jih gledal v zrcalu deželnega zbora. me je ena najostudnejših spremila celo venkaj iz deželnega dvorca; namreč slika, ki kaže prizor, kako je slovenski poslenec dr. Šušteršič kot vrhovni zastopnik slovenskega ljudstva v svojem govoru ob zaključku zasedanja v nebo koval vrline nemškega birokrata iz Bleiweisove cesti, njega, ki nosi na svoji vesti slovensko nedolžno prelito kri, nosi vse krivice, ki jih mora prenašati naš tlačeni slovenski narod. In ko sem se potem še domislil, kako bodo Judežu Iškarjotu za njegovo izdajstvo mastno plačali v Ljubljani in na Dunaju, sem s studom pljunil nazaj, odkoder sem prišel.

Naročajte in širite naš list!

Zgodovinski in slovstveni pregled za prih. teden.

24. januarja: 1459. Matjaža Korvina izvolijo za ogrskega kralja. — 1821. * Zemljepisec Blaž Kocen v Hotanjah pri Ponikvi na Štajerskem. — 1831. † Skladatelj Gasparo Spontini. — 1883. † Skladatelj F. Flotow.

25. januarja: 1688. Sklep državnega zbora v Požunu, na katerem so pripoznali nasledstveno pravo Habsburžanov (avstrijske in španske panoge) v moškem kolenu. — 1884. † Škof dr. Janez Pogačar v Ljubljani.

26. januarja: 1363. Margareta Maultasch proglasi v Bolcanu Rudolfa IV., vojvodo avstrijskega za dediča na Tirolskem. — 1699. V Karlovcu sklenejo mir, Avstrija dobi Sedmograško. — 1797. * Jezikoslovec Matija Čop v Žirovnici na Gorenjskem. — 1846. * Pisatelj Franc Marn v Štangi nad Litijo.

27. januarja: 1738. * Pisatelj in šolnik Blaž Kumerdej na Bledu. — 1756. * Skladatelj Volberg Amadej Mozart v Solnogradu. — 1893. † Pisatelj Jože Marn v Ljubljani. — 1901. † Skladatelj G. Verdi.

28. januarja: 1784. * Pisatelj Matija Vrtovec v Šmarju na Primorskem. — 1810. Andrej Hofer izdan in vjet. — 1871. Kapitulacija Pariza. — 1875. † Slovenski politik dr. Etbin Henrik Costa v Ljubljani.

29. januarja: 1852. † Jan Kolár, pesnik «Slavy dcera», apostol slovanske vzajemnosti.

30. januarja: 1889. † Cesarjevič Rudolf v Mayerlingu.

Godovi prihodnjega tedna:

24. Milislava; 25. Radosin, Kosava; 26. Polikarp, Dušana, Vsevlad; 27. Zanez Zlat., Slavoja; 28. Julijan, Dragomil; 29. Frančišek, Branimir, Gorislava, Zdislava; 30. Martina, Desislav, Gordijana.

V Kranju, dne 23. januarja 1909.

Jezikovni zakon se baje približuje uresničenju. Vlada razglaša, da namerava povabiti nekatere Čehe in Nemce, da jih zasliši o raznih nasvetih, preden predloži zakon parlamentu. Narodnost ostane torej v Avstriji glavna točka pri reševanju nacionalnih vprašanj. Vlada noče sklicati formalne spravne konference, ker ima ž njimi že preveč slabih izkušenj. A to, kar namerava, ni nič drugega, kakor v drugi obliki in ne more imeti drugega vspeha, nego da se vsa stvar še nekoliko zavleče.

O bodočem bosenskem deželnem zboru poročajo, da bo imel 90 do 100 poslancev, ki se volijo po kurijah in po veri. Volilno pravico bodo imeli približno tisti, ki jo imajo za avstrijske deželne zbore. Na štiri katoliške mandate bi prišlo 6 mohamedanskih in 7 pravoslavnih. Delavci bi dobili 2 do 3 mandate. Poslovnik bo izdelan po vzoru dunajskega opravilnika za občinski svet. Vpeljala bi se tudi določba, podobna § 14. avstrijskega osnovnega zakona.

V Pragi so bile v nedeljo zopet velike rabuke pri «bumlu» nemških dijakov na Přikopih. Množica je bila tako velika in tako razburjena, da je policija ni mogla razgnati, pa so poklicali žandarje, ki so izpraznili in zaprli Přikope.

Na Hrvatskem se je končno v pondeljek začela sodnijska razprava proti Srbom, ki so obtoženi zaradi veleizdaje. Državno pravdništvo toži 53 oseb najraznovrstnejših stanov in je sestavilo celo knjigo kot obtožnico. Očita se obtožencem, da so hoteli odcepiti Hrvatsko, Slavonijo in Dalmacijo ter Bosno in Hercegovino od Avstro-Ogrske in pridružiti te dežele Srbiji pod vlado Karagjorgjevićev. Obtožnica pripoveduje, da je bila po vseh omenjenih deželah revolucionarna organizacija, ki je pripravljala krvavo revolucijo. Razlogi obtožnice kažejo, da so jo sestavili pravi pristni Starčevićanci tistega šovinističnega kova, ki sploh noče priznavati Srbov. Vse tiste nore fraze, ki so jih leta in leta trosili Frankovci, so zbrani v obtožnici kot juristični razlogi. Ta prečudna obtožnica kvasa, da na Hrvatskem ni Srbov, da tisti, ki se imenujejo Srbe, niso nikdar prišli iz Srbije, ampak da so po starem rodu Hrvati ali pa «Vlahi». Tako torej niso obtoženi samo zaprti in v obtožnici imenovani obtoženci, temveč sploh vsi Srbi na Hrvatskem. Cela srbsko-pravoslavna cerkev stoji po trditvah obtožnice v propagandi za velikosrbsko idejo; pisanje s cirilico je znamenje velikosrbske veleizdaje. Osrednje vodstvo revolucionarnega gibanja pripisuje obtožnica društvu «Slovenski Jug» v Belemgradu. O društvu «Srbski Sokol» pa trdi, da je oborožen s puškami in organiziran kot teroristična vojska. Za «duševnega» vodjo revolucionarne organizacije imenuje srbskega prestolonaslednika Jurja, za pravega vodjo pa srbskega častnika Jaša Nenadovića in pravi, da so srbski častniki pod tujimi imeni potovali po Hrvatskem in organizirali revolucijo. Tudi Slovenci da so bili zapopadeni v revolucionarni organizaciji. O glavnih obtožencih pravi, da sta brata Pribičevića v sporazumu s poslanci Budisavljevićem, Banjaminom, Svetozarom Pribičevićem, Stojanovićem, Markovićem in Pelešom leta 1907. na seji «Slovenskega Juga» v Belemgradu poročala o revolucionarni organizaciji na Hrvatskem in da se je tam sklenilo, izdelati razstrelivo za Hrvatsko, Bosno in Novi Pazar. Po priporočilu princa Jurja da so dobili v vojnem arzenalu v Kragujevcu bombe. Za vse obtožence predlaga obtožnica porabo paragrafa 58 kaz. zak., sl. c., ki določa za zločin veleizdaje **kazen smrti**. O razvoju tega tendencioznega procesa bomo poročali.

Na Balkanu. V turški poslanski zbornici je 13 poslancev vložilo interpelacijo radi aneksije Bosne in Hercegovine. Razpravljalo se bo o tej interpelaciji potem, ko vlada predloži zapisnik o sporazumu z Avstrijo. — Bojkot avstrijskega blaga se nadaljuje. — Turški listi poročajo, da se je začela Bolgarija zopet oboroževati.

O veljavnosti duhovniškega zakona je sodilo te dni okrožno sodišče v Ogrskem Gradišču (na Moravskem). Profesor Bogoljub Paulus, ki je bil prej katoliški duhovnik, je prestopil na starokatoliško vero in se je oženil. Škofijski konzistorij v Brnu je pobijal zakon kot neveljaven. Sodišče je izreklo, da je zakon po avstrijski postavi veljaven.

Proti aneksiji Krete je bilo na Turškem zopet več velikih protestnih shodov.

Pevski sestanek.

Pevski zbor «Narodne čitalnice v Kranju» je imel svoj redni pevski sestanek dne 13. t. m. v društvenih prostorih ob osmih zvečer. Načelnik pevskega zbora g. Fran Ivanc je toplo pozdravil vse pevke in pevce ter otvoril zborovanje.

Poročilo o delovanju čitalničnega pevskega zbora v preteklem društvenem letu 1907/8 je podal zborovi pevovodja g. V. Rus. Iz tega posnamemo naslednje: Pevski sestanek, na katerem se je poročalo o prejšnji pevski dobi, se je vršil 25. septembra l. 1907. Poleg običajnih točk so se sprejeli nekateri važni nasveti, kakor priredbe raznih zabavnih večerov in društvenih izletov. Prvi zabavni večer se je vršil 29. septembra kot odhodnica k vojakom potrjenim članom in prijateljem zbora. Poleg umetnih pesmi je zapel moški zbor tudi nekaj narodnih popevk. Zabavni večer pevskega zbora se je priredil v društvenih prostorih ob pogrnjenih mizah 26. oktobra. Ta večer je veljal kot častni večer pevovodji, kateremu je daroval pevski zbor po gospici Jelici Mayerjevi taktirko iz ebenovine, okovano s srebrom in z napisom, piščalko za intonacijo ter krasen šopek v obliki lire. Bil je to lep društveni večer, na katerem sta nastopila moški in mešani zbor in nekateri govorniki. Podoknico je priredil moški zbor gospici Mariji Pilerjevi, omoženi Novak, na Rupi dne 10. oktobra; gospici Mici Bedenkovi, omoženi Pirnat, v Kranju dne 5. maja; v Škofji Loki pa se je udeležilo 2. febr. na povabilo ondotne čitalnice podoknice na čast nevesti g. dr. K. Zakrajška 5 pevcev našega moškega zbora. Zbor je imel dva pešizleta, enega v Škofjo Loko, drugega na Šmarjetno goro.

Po občnem zboru čitalnice je nastopil v zabavnem delu ves zbor. Meseca decembra se je volil pevski odsek. Odsek se je konstituiral takole: načelnik g. Fr. Ivanc, podnačelnica gospa Z. Peterlin, blagajnik g. I. Pirc, zapisnikar V. Rus, odbornika gospica A. Mally in g. A. Novak. Tekom leta se je sešel odsek k štirim sejam, pri katerih se je obravnavalo o društvenih zadevah. Za srebrni venec, ki ga je dala pevska «Zveza» svojemu častnemu članu skladatelju A. Foersterju ob njega sedemdesetletnici, prispeval je pevski zbor 10 K. Isti dan, to je 16. decembra, odposlal je blagajnik prispevek za pevsko «Zvezo» iz pevskega sklada za 44 članov. Dne 20. decembra se je odposlala izpolnjena «Vprašalna pola» za statistiko o stanju in delovanju našega zbora osrednjemu društvu. Na občnem zboru «Zveze slovenskih pevskih društev» dne 29. decembra je imel pooblaščenec našega pevskega zbora daljše poročilo z naslovom «O ustanovitvi glasbenih šol po Slovenskem», katero poročilo je prinašal v januarskih številkah tukajšnji tednik «Gorenjec». Pevovodja tega zbora je bil izvoljen na tej glavni skupščini odbornikom za Kranjsko. Važne poročilo je imel med drugim tudi koncertni vodja Matej Hubad o tečajih za pevovodje, ki bi se moral vršiti letošnje počitnice. Po občnem zboru se je vršil v «Unionu» velik koncert, katerega so proizvajali moravski učitelji na pamet — brez not. Udeležnikov našega zbora pri tem koncertu je bilo 18. Vstopnice h koncertu so se plačale iz pevskega sklada.

Konec prih.

Švaro je danes še vedno deželni predsednik na Kranjskem!

Novičar.

Današnjo številko smo ustavili vsem onim, ki niso poslali naročnine za leto 1909.

Volitve v trgovsko in obrtniško zbornico za Kranjsko se vrše dne 28. jan. t. l. in so se glasovnice že začele razpošiljati. Važne so te volitve, ker gre za edino slovensko trgovsko in obrtniško zbornico; posebne važnosti za naprednjake zlasti zategadelj, da ostane ta korporacija v rokah narodnih in naprednih Slovencev. Resnična želja naprednjakov je bila, da bi se te volitve v danih razmerah v deželi izvršile složno od slovenske strani, ali nasprotna stranka je odklonila v zadnji uri skupno postopanje. Na tem je sedaj, da naši trgovci in obrtniki po deželi kranjski združijo svoje glasove na nižje navedene može, ki zaslužijo zaupanje v polni meri. Dobri narodnjaki so in vneti za gospodarski napredek v naši trgovini in obrti. Kandidatje so se postavili sporazumno z zaupniki trgovcev in obrtnikov posameznih krajev, jemalo se je ozir na Ljubljano in na vse tri dele naše dežele v toliki meri, da so vpoštevane vse opravičene želje in da je hkraju ustreženo zakonu, ki zahteva, da gotov del zborničnih članov stanuje v Ljubljani. Narodni volilni odbor vneto in nujno prosi slovenske trgovce in obrtnike, da složno glasujejo v posameznih oddelkih za sledeče može: V trgovini: I. kategorija (rjave glasovnice) **Ivan Hribar**, župan v Ljubljani; **Ivan Knez**, veletržec v Ljubljani. II. kategorija (modre glasovnice): **Fran Hren**, trgovec v Ljubljani. III. kategorija (rumene glasovnice): **Anton Ditrich**, trgovec v Postojni; **Leopold Fürsager**, trgovec v Radovljici. V obrtu: II kategorija (rdeče glasovnice): **Josip Lenarčič**, tovarnar na Vrhniki; **Vinko Majdič**, imetnik mlina v Kranju. III. kategorija (bele glasovnice): **Ferdo Primožič**, mizarski mojster in načelnik mizarske zadruge v Ljubljani; **Lovro Sušnik**, gostilničar in pekovski mojster v Škofji Loki; **Vinko Umek**, stavbni mizar v Novem mestu; **Josip Vidmar**, dežnikar v Ljubljani.

Občinski odbor mestne občine Kranj je v svoji prvi letošnji seji, dne 22. t. m., po odobritvi zapisnika zadnje občinske seje vzel poročilo g. župana glede določitve občinske poti pod Roosovim vrtom in pešpoti v Lajhu za sankanje na znanje, in je po temeljitem razpravljanju odklonil predlog c. kr. okrajnega glavarstva glede razširjenja tukajšnjega živinskega sejmišča. Potrdil je nato izvolitev odbora prostovoljnega gasilnega društva v Kranju, odobril društveni obračun za l. 1908 in imenoval poverjenikom občine v odbor gospode Karola Jägra, Antona Šinkovca in Alojzija Pečnika. Sprejel je dalje od mestne hranilnice predloženi načrt pokojninskega zaklada, dovolil učiteljem za leto 1909 naprošeno draginska doklado. — Ugodil prošnji Franceta Zohila za koncesijo točiti vino lastnega pridelka v Kranju št. 10 k. pr., zavrnil prošnjo Marije Sirc v Kranju št. 37 k. pr. za prodajo žganja in sprejel končno v domovinsko zvezo Jerneja Ručigaja, Jakopa Stopnikarja, Marijo Krt, Heleno Posavc in Katarino Tomc.

Deželna komisija za agrarne operacije na Kranjskem. Za referenta te komisije je določen deželnovladni svetnik pl. Detela.

Okrajni glavar v Radovljici postane baje kočevski okrajni glavar Schönberger. Na to deluje dr. Eger. — Kakor pride gor, naj ga Radovljičani vprašajo, če se je njegov «Nataša» že naučil nemški. Doslej je namreč «znal le ruski».

Župan Hribar o Schwarzovi izjavi v deželnem zboru kranjskem. V zadnji seji deželnega zbora kranjskega je govoril deželni predsednik baron Schwarz o septemberskih dogodkih v Ljubljani. Med drugim je trdil, da je 19. septembra župan Hribar sam zahteval vojaštvo. Dr. Šušteršič je takoj zgrabil to izjavo in sobotni «Slovenec» napada župana Hribarja in ga kliče na odgovor, češ, da je od njega poklicano vojaštvo po Ljubljani prelivalo slovensko kri. Župan Hribar se je izrazil napram časnikarjem nekako takole: «Izvajanja barona Schwarza so netočna in deželni predsednik govori deloma namenoma neresnico. Sklicujem se na uradno poročilo, ki sem ga poslal na notranje ministrstvo. Deželni predsednik je 18. septembra sklical s cele dežele orožnike, ne da bi mene o tem le količkaj obvestil, kakor je tudi isti večer policijski svetnik Wratschko brez moje vednosti razpolagal po Ljubljani z orožništvom, tudi nisem znal, da je vlada že 18. septembra po noči rekvirirala vojaštvo. Dne 29. septembra me je postavila vlada pred fait accompli in naš pogovor v deželnem predsedništvu se je sukal le še o dispoziciji vojaštva, v kolikor sem pač svetoval, naj bi se edinole okoli kazine postavilo vojaštvo, drugod pa ne. 20. septembra sem bil zopet v prezidiju, kjer se je posvetoval deželni predsednik s poveljniki vojaštva in orožništva. Mene se k tej seji ni povabilo in sporočilo se mi je le, da bo zopet nastopilo vojaštvo in da bo razpolagal z njimi dr. Mathias. Jasno je torej, da niti govora ne more biti o tem, da bi jaz zahteval vojaštvo.»

Dr. Šušteršič v kranjskem deželnem zboru. «Soča» piše: Govoril je o septembrskih dogodkih, govoril je o aneksiji Bosne in Hercegovine, pa o trializmu. Narodno-napredni poslanci so govorili prav lepo, z zadoščenjem čitamo njihove govore, ker so govorili kot pravi čuteči Slovenci. Radovedni smo bili, kako bo govoril dr. Šušteršič, načelnik S. L. S. Govoril je, ali tako, kakor govori kak vladin zakrknjenec, ki išče po staroavstrijski navadi vzroke dogodkom tam, kjer jih je najmanj iskati ter skače od predmeta na druge reči, samo da bi oslabil utis dogodkov, ki so vzročili opravičeno ogorčenje v ljudstvu, pa je glavna krivda radi njih na strani vlade. Hribar je po Šušteršičevi sodbi prvotni krivec in v drugi vrsti šele baron Schwarz, pa tudi le radi tega, ker je preveč verjel Hribarju! Barona Schwarza, ki je rekel v kabinetni pisarni, da treba Slovence tlačiti k tlom, hvali dr. Šušteršič kot demokratičnega moža ter mu pomaga tako zopet na stolec v deželni hiši, s katerega je bil že skoro zdrknil. To je bil govor, kakršnega je želela vlada, ki se skrbno trudi, da bi postavila septem-

berske dogodke iz prave luči. Pomagal jej je sam dr. Šušteršič, načelnik S. L. S. Tak govor je — plačan govor. Ali je iskal Šušteršič svojih in strankarskih koristi s takim neslovenskim govorom? Lepa hvala, ako se pripravlja na tak način za jugoslovanskega ministra. Bog nas varuj pred njim! Dr. Šušteršič je govoril tudi za — Turke. Med Turčijo in Avstrijo naj se zravna vprašanje o aneksiji, nihče drug nima ničesar zahtevati — tako je govoril dr. Šušteršič. Menda je tistega mnenja, kakor sloveči člankar v «Armee-Zeitung», ki je rekel, da treba na srbski gobec pritisniti trdo pest! Tudi tu je govoril, kakor da bi mu vlada spisala govor. — Potem pa govori tak «Slovenec» o bodočnosti jugoslovanstva! Govor Šušteršičev ni vzbudil odobravanja pri pristaših S. L. S., drugod pa je vzbudil ogorčenje. Moža poznamo od vseh strani; sedaj se je bil obrnil na tisto, na kateri zasluži primerno zaničevanje!

Veteransko društvo v Kranju je minulo nedeljo imelo svoj občni zbor, na katerem je sklenilo z 24 proti 18 glasovom, da ostane nemški komando. Heil, slovenski Kranj, heil, Slovenija, ki je jako vesela svojih sinov. Nekaj članov je izstopilo in nekaj jih hoče še izstopiti, enega vnetega zagovornika slovenske komande pa so vrgli iz odbora. Pravijo, da bo v kratkem izvanredni občni zbor tega društva, na katerem se odloči nadaljnje postopanje.

Za dom, cesarja, domovino! To je bil prapor, na katerega je prisegalo veteransko društvo v Ljubljani — društvo, ki je že po svojem poveljniku eno najdinastičnejših in najbolj patrijotičnih v naši ljubi v Avstriji. In to društvo je deželna vlada razpustila. Iz krvavih žuljev društvenikov nabrani kapital v znesku 24 tisoč kron, ki je služil kot zaklad za bolniške, starostne in pogrebne podpore, vzame seveda vlada. Gospodje veteranci so bili namreč tako daleč in visokopatriotični, da so v zmislu svojih pravil (§ 26) za slučaj razpusta sami hoteli biti taki gentlemani, ter ta krvavo nabrani denar podariti „visoki" vladi. Razpustilo se je društvo, ker je darovalo 150 kron za narodne žrtve 20. septembra. Nesreča hoče, da se je ta novi udarec v obraz slovenskemu narodu dogodil ravno čez teden dni, ko je stari jezuit in pobratim barona Schwarza, poslanec dr. Šušteršič v deželnem zboru tako navdušeno zagovarjal „visoko" dunajsko in ljubljansko vlado. Pravijo, da sta imela tukaj oba, toda drug drugega vredna stara prijatelja, svoje parklje in roge!

Deželni predsednik Schwarz si je stekel zopet zasluge s tem, da je razpustil ljubljansko vojaško veteransko društvo, ki si je uvedlo slovenski komando, in ki ima premoženja okrog 24.000 K. Utemeljuje se razpust s tem, da je društvo darovalo nek znesek za žrtve z dne 20. septembra. — Mi pa poznamo nekaj veteranskih društev, ki imajo sicer nemški komando, a so tudi darovala v enak namen, pa jih vlada ni razpustila.

Veteranska društva na Češkem in pri nas. Češko veteransko društvo v Ricanu pri Pragi je sklenilo, da se društvo razpusti, obleke veterancev pa podarijo mestni občini za mestne pometače. Druga češka veteranska društva nameravajo posnemati ricanske veterance.

Poročil se bo v sredo, dne 27. januarja gosp. Josip Žnidaršič, asistent c. kr. državne železnice v Opčini, z gdč. Minko Šmid iz Gašteja pri Kranju. Naše iskrene čestitke!

Ustanovni občni zbor podružnice c. kr. kmetijske družbe kranjske v Stražišču, bo v nedeljo, dne 31. prosinca 1909 ob 3. uri popoldne v ljudski šoli v Šmartnem pri Kranju. Spored: 1. Namen podružnice; 2. Vpisovanje udov; 3. Volitev odbora; 4. Predavanje (predava g. svetnik ravnatelj Gustav Pirc); 5. Raznoterosti. K obilni udeležbi vabi pripravljalni odbor.

Prvi roditeljski sestanek na c. kr. gimnaziji v Kranju je bil preteklo nedeljo, dne 17. t. m. Lepa in prekoristna misel, uvesti take sestanke, je izšla iz zbora gg. profesorjev samih. In da je takoj početkom našla v prizadetih krogih obilo zanimanja, nam priča dokaj častna udeležba štarišev in njih namestnikov. Prvo predavanje, nekak uvod obljubljenim sledečim, je imel g. prof. Makso Pirnat in sicer je razpravljal o stiku med šolo in domom. Njegovim izvrstno zasnovanim izvajanjem je sledilo občinstvo z očividnim zanimanjem — kar naj bi bilo g. predavatelju in njegovim naslednikom v bodrilo za bodočnost. Sicer pa hočemo o predavanju „Stik med šolo in domom" obširneje še poročati v eni prihodnjih številk. Za danes izjavljamo samo še obično željo, da bi se v započetem delu prav kmalu in marljivo nadaljevalo.

Čipkarska šola se ustanovi po sklepu obč. odbora na Trati na Gorenjskem.

Podružnice «Slovenskega planinskega društva» v Kamniku občni zbor bo v četrtek, dne 4. februarja ob 8. v gostilni društvenega člana gosp. Jakoba Malovrha v Kamniku.

«Boj v Krajině» je naslov krasnemu uvodnemu članku z dne 20. t. m. v praškem listu „Den." List je glasilo dr. Kramaža.

V šoli na Primskovem je jutri popoldne ob 2. občni zbor čebelarske podružnice. Poleg razdelitve raznih čebelarskih predmetov med prisotne člane in predavanja g. Jakoba Jegliča o neki posebno medonosni rastlini, bo tudi važen razgovor glede pristopa k novoustanovljeni čebelarski zadrugi. Prijatelji čebelarstva, dobrodošli!

Opozarjamo na današnji plesni venček prost. gasilnega društva, ki se vrši v prostorih „Narodne čitalnice". Če kdo slučajno ni dobil vabila, naj blagovoli oprostiti. Vstop je vsakomur dovoljen.

Petrolej na Gorenjskem. Na Trati v Poljanski dolini je zopet pričel bljuvati vedno huje petrolej, in sicer na istem mestu kot lani. Jarek, po katerem se odteka, je vsak dan večji, kakor se poroča, poln smradu in poln pravega gorljivega petroleja. Kdor se kaj zanima za to stvar, se lahko sam prepriča.

Bela peč — na Nemškem! Županstvo v Beli peči meni, da ni več na Kranjskem, temveč tam kje v blaženi Nemčiji, ker njen „Fleischbeschauer" izdaja samo nemške ogledne liste. Heil, purgermajster!

Žalostne razmere v Domžalah. Domžale so v narodnem oziru tako gnil kraj, da je sramota. Tisti ljudje, ki imajo v občini kako besedo, so nemškutarji, ki so za kako ugodnost od strani Nemcev v njih korist prodali slovenstvo ne enkrat, ampak večkrat. Ako si Slovenec, te v Domžalah naravnost zasmehujejo kot prismojenega človeka. Poleg tega so Domžalci tako zaverovani v Tirolce, ki jim pijo kri in jih izsesavajo, da ne spoznajo, da gredo nasproti svojemu popolnemu poginu. Tirolci so znali izkoristiti značaj Domžalcev, ki so bili in so vzgojeni v sami slepi pasji pokorščini, zato s svojimi žrtvami lahko store, kar hočejo. Krepko stoji Tirolcem na strani župan Janežič, nad katerim bi se morali zjokati zaradi njegove narodne «zavesti». Ta človek, dasi slovenskega rodu, dela vse tako, kot žele Tirolci in kako je bilo s tistim občinskim svetom, ki ga je potreboval Oberwalder in ga je potem dobil, je znano. Da se v Domžalah za slovenstvo prav nič ne stori, je vzrok Janežič, vzrok je pa tudi, da dobivajo Nemci povsod veljavo in vpliv, Slovence pa odrivajo na najslabša mesta. Kaj čuda torej, da so Domžale danes že popolnoma v nemški oblasti! Drugo Kočevje! Za Slovence ni v Domžalah drugega izraza kot «pes» in če govoriš slovenski pri nemškem tovarnarju, ne manjka dosti, da ne naščuje psov na tebe! S «prekleta hudič» te nahruli in ti obrne hrbet. Kako je v Domžalah nemškutarstvo v cvetju, dokazuje ondotno prostovoljno gasilno društvo, pri katerem je vse samonemško. V nedeljo priredi to društvo «Faschings-Unterhaltung» v prostorih Antona Skoka. Vabila na to prireditev so seveda nemška, ker le na ta način bo uspeh veselice velik! Da Slovenci pri takem društvu nimajo nič iskati, je menda jasno! Naj Janežič komandira nemške izvršujoče člane, če jih sploh kaj ima, Slovenci pa iz takega društva ven! Sicer bomo pa o razmerah v Domžalah že še govorili odločne in primerne besede.

Nemška tvrdka Franck iz Zagreba še vedno izziva slovenske trgovce. V zadnjem času ta rajhovska firma neprenehoma nadleguje slovenske trgovce po svojih potnikih, kateri imajo predvsem nalogo razširjati lažnjivo vest, da je ta tvrdka slovanska, ker ima tovarno v Zagrebu. Njeni potniki pozivljejo slovenske trgovce, da morejo naročati Franckovo cikorijo, če hočejo veljati za dobre Slovence in če se resnično ravnajo po geslu «Svoji k svojim». Zgodilo se je že v več krajih na Kranjskem in Štajerskem, da so se potniki drznili na tako skrajno nesramen način žaliti narodnostni čut slovenskih trgovcev. Pri večini so seveda dobili zasluženo lekcijo, nekateri trgovci pa, ki so bili o razmerah slabo poučeni, so vendar verjeli lažnjivim besedam ter zopet naročili nemško Franckovo cikorijo. Firma Franck iz Zagreba podpira nemski Schulverein in lažko Lega nazionale, potem pa si upa tako impertimentno nastopati pri slovenskih trgovcih. Naši trgovci naj pokažejo vrata takim izzivačem ter popolnoma opuste prodajo Franckove cikorije. Saj imamo domačo «Prvo jugoslovansko tovarno kavinih surogatov» v Ljuljani, ki izdeluje znano «Zvezdno» cikorijo in ki zasluži, da jo podpira vsak slovenski trgovec. To naj bi si naši trgovci dobro zapomnili.

Podelitev naslova. Deželnosodni svetnik in predstojnik okr. sodišča Ernest Ferk v Radovljici je dobil ob priliki stalnega upokojenja naslov višjega deželnosodnega svetnika.

Letošnji IV. planinski ples beli glave že sedaj vsem tistim, ki so bili doslej redni gostje te domače, pa vendar razkošne planinske prireditve. Skrbi jih, bo li vsak dobil toliko prostora, da bo lahko v miru pil svojo čašo vina. Vse te skrbi so odveč, ker se nam poroča, da je letos tudi za najmnogobrojnejši obisk skrbljeno. IV. planinski ples se bo vršil namreč v vseh gornjih in spodnjih prostorih „Narodnega doma". Glavno plesišče bo v gornji veliki dvorani. Sokolova telovadnica bo spremenjena v velikansko zeleno planino, kjer se bo po potrebi lahko kakšno poskočno zaplesalo, v planinskih kočah pa bodo prodajale dražestne slovenske planinke pod nadzorstvom naših odličnih slovenskih gospa, kar si le poželi oko in uho, grlo in želodec. Vsega bo toliko, da bo zadoščeno vsaki zahtevi. Kdor torej radi bojazni pred gnječo ni nameraval priti na letošnji IV. planinski ples, naj se kar hitro spreobrne in naj kar naprej s tem računa, da se bo dne 1. svečana zvečer izvrstno zabaval v „Narod. domu".

Obrtna nadaljevalna šola v Mengešu. Okrajni komisar v Kamniku dr. Leopold Žužek je imenovan za zastopnika naučne uprave v šolskem odboru na novo ustanovljene obrtne nadaljevalne šole v Mengšu za funkcijsko dobo 1909 do vštetega 1911.

Kuhanje žganja iz suhih češpelj. Nedavno je izšel ukaz fin. ministra, ki prepoveduje narejati žganje iz suhih češpelj v takih žganjarnah, ki plačujejo narejnino. S tem je naša dežela, v kateri je nad 5000 žgalnih kotlov, ki so pavšalirani in podvrženi narejnini, silno prizadeta. Škodo trpe trgovci, ki imajo nakupljenih obilo suhih češpelj, porabnih le za ta namen, prizadeti so pa v hudi meri zlasti kmečki izdelovalci žganja, ki od nekdaj kuhajo žganje iz suhih češpelj in so že tudi nakupili blaga, ki ga vsled novega ukaza ne morejo porabiti. Na Kranjskem se na leto porabi kakih 60 vagonov bosanskih češpelj. Kakor čujemo, se je trgovska in obrtniška zbornica kranjska že obrnila do finančnega ministra in nujno prosila, da se ta za deželo tako škodljiva prepoved prekliče ali pa saj pričetek nje veljavnosti odloži do jeseni; tako bi bilo moč porabiti saj že nakupljeno blago, ki nima druge porabe. Na Kranjskem je samo ena žganjarna, ki je podvržena konsumni davščini.

Zimski šport v Bohinju. Z Bohinjske Bistrice nam poročajo: Zadnje dni je nastopila pri nas prava zima in zato je pri nas sedaj najprikladnejši čas za izvrševanje zimskega športa. Jasno nebo, zimsko zavetje brez vsakega vetra in veličastni razgled na mogočno gorovje z velikanom Triglavom v ozadju vabi v našo sredo navdušenega planinca, izborno drsališče, najprikladnejša pobočja, pokrita s precej trdo sneženo plastjo in naše velezanimivo sankališče, nudijo prijateljem zimskega športa jako hvaležno polje za vežbanje Posebno sankališče je sedaj naravnost izborno. Nikjer ni ledeno, vendar pa skozinskoz po celi progi z nasipi vred jako trdo, tako da je res pravi vžitek drčati s hitrostjo skozi snežene poljane mimo začudenih gledalcev. Če tudi kdo ni sam športsman, najde tu dovolj razvedrila in zabave, ako gleda druge pri njih izvajanjih. Za prihodnjo nedeljo je naznanjenih že dokaj sankačev in sicer dobrih moči, ki se hočejo vežbati za dirko, in že zasledovanje njih vaj je morda najde ravno pri zimskem športu toliko zanimivega, da se mu tudi sam posveti.

Družba sv. Cirila in Metoda dobi nov vir svojim dohodkom. Sklenila je namreč zvezo s tovarnama za milo znanih rodoljubov g. Focka v Kranju in g. A. Gabrščeka v Gorici. Nadejamo se, da to milo, ki je bilo vsled kakovosti že dosedaj priljubljeno, dobi odjemalcev vsepovsod med Slovenci, posebno med temi, kateri znajo ceniti plemenito delovanje družbe sv. Cirila in Metoda, saj jo z vporabo tega mila gmotno podpirajo in tako pospešujejo obrambno in prosvetno delo slovensko.

Ubiti cerkovnik. V Selcih so popravljali cerkveni stolp. Ko je bilo lansko leto delo izgotovljeno, imeli so Janez Cecutta, zidar, in delavca Lojze Hafner in Jožef Blaznik nalog odstraniti oder, ki je služil zidarjem. Cecutta je nadzoroval delo ter metal posamezne hlode in deske na tla, dočim sta Hafner in Blaznik spodaj stala in les spravljala v kraj. Med tem pa je prišel 79 let stari, malo gluh cerkvenik Matija Blaznik ter šel v cerkev, a se zopet kmalu vrnil. Ne da bi spodaj stoječa delavca opozorila starčka na pretečo nevarnost, pustila sta ga mimo iti, v tem trenotku pa je priletel tram navpično na tla, prevrnil je cerkvenika in mu zdrobil lobanju tako, da je starček kmalu izdihnil. Vsi trije zatrjejo svojo nedolžnost, a sodišče je spodaj stoječa Hafnerja in Blaznika obsodilo vsakega na šest tednov ostrega zapora, Cecutta pa oprostilo.

Občni zbor telovadnega društva «Sokol» v Sp. Šiški, ki se je vršil dne 10. januarja v novi telovadnici šisenske šole, je dokazal, da je «Sokol» na svojem mestu. Želeti bi bilo le, da bi ga Šiškarji podpirali v izdatnejši meri, nego so to delali doslej — Nevarnost, da se odtuji nadebudno mladež, ni v nobenem kraju tako velika, kakor ravno v Spodnji Šiški, na katero že sedaj gledajo nenasitni Nemci, kot na svojo trdnjavo. Treba je torej skupnega in intenzivnega dela v vseh društvih v Šiški, da se nemškutarske nakane preprečijo. Izvoljen je bil sledeči odbor: starosta: br. Ivan Zakotnik; podstarosta: br. Fr. Burgar; načelnik: br. Rajko, Boltavzer; v ostali odbor pa bratje: Mohar, Ogrizek, Keržič, Cimerman, Čolnik in Tušar; namestniki: br. Zgonc, Kamnikar in Pust; praporščak: Jožef Kovič; njegov namestnik: Kamnikar.

Širite Gorenjca!!

Agitirajte zanj, pridobivajte mu novih naročnikov. Čim več plačujočih naročnikov bo imel list, tem popolnejši, :: obširnejši in zanimivejši bo! ::

Kmetijska podružnica v Srednji vasi v Bohinju je imela dne 26. decembra pr. l. svoj občni zbor. Načelnik J. Rihteršič je došle ude predvsem prisrčno pozdravil, priporočal je udom in sploh kmetovalcem večje zanimanje za podružnico, ki naj bi bila pravo zavetišče v vseh vprašanjih kmetijskega stanu; spominjal se je redke slavnosti 60 letnega vladanja Njegovega Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. kot prvega zaščitnika kmetijskemu stanu, ki je z modrimi zakoni in odredbami kolikor možno razbremenil kmeta trpina. V znak udanosti in spoštovanja so zborovalci vstali in cesarju «živijo» zaklicali. Nato je načelnik poročal o podružničnem delovanju v letu 1908. Podružnica je imela dvoje strokovnih predavanj. Prvo je priredil c. kr. okrajni živinozdravnik g. Jos. Stegu, drugo družbeni ravnatelj g. Gustav Pirc. Prvi je predaval o prašičji rdečici, ki je tudi pri nas zelo razširjena, in o varstvenem cepljenju, drugi pa o vzajemni zavarovalnini za goved in o ustanovitvi društva za kozorejo. Varstveno cepljenje se pri nas ni vršilo, ker se je baje oglasilo premalo udov zato. O ustanovitvi zavarovalnice za živino in kozjerejskega društva je razmišljal in sklepal tudi letošnji občni zbor. Glede zavarovalnice za goved se je sklenilo, da se za sedaj ne ustanovi, saj pogine slednjič zelo malo živine, a večji posestniki bi z zavarovanjem vsako leto imeli znatne izdatke. Društvo za rejo koz se pa vsekako in brez odloga ustanovi, ker so zato tu pri nas prav ugodne razmere in vsi predpogoji. Na občnem zboru se je tudi sklenilo, da si podružnica nabavi na svoje stroške enega ali dva mrjasca-plemenjaka in naj se odpošlje vsa udnina c. kr. kmetijski družbi, da dobe udje drevesca, ker je to največja privlačna sila za pridobivanje novih udov.

Slov. trgovcem in rudniškim interesentom. Bele vrane so med nami, ki se zanimajo za trgovsko stran rudniških in podobnih vprašanj. Tujci obogate pri nas, ne da bi delali od podjetij, ki dajo domačinu - težaku komaj vsakdanjega kruha. Tega ni kriva šele v poslednji vrsti skoro popolna neinformiranost v teh zadevah, ki jo opazujemo v svojih vrstah. Da bi odpomoglo tem nezdravim razmeram, je naprosilo uredništvo «Trgovskega vestnika« priznanega strokovnjaka na geološkem polju, našega dunajskega rojaka g. dr. Karla Hinterlechnerja, člana c. kr. geološkega državnega zavoda (Dunaj, III/2, Resumofskygasse 23), da napiše za imenovani list spis, ki bi poučil vsakega interesenta o prvih korakih, ki jih ima storiti, predno financuje kako rudniško podjetje in še o tem in onem, kar pride v poštev pri takih vprašanjih. Z ozirom na važnost aviziranega spisa za naš domači kapital, si štejemo v svojo časnikarsko dolžnost opozoriti nanj slovensko javnost. Izhajati prične, ta za naše razmere jako pomembni članek, meseca januarja 1909 ter bode izhajal skoro celo leto.

* * *

Društvo slovenskih književnikov in časnikarjev. Redni občni zbor tega društva bo dne 28. januarja ob 6. uri zvečer v uredniških prostorih «Narodne tiskarne». Spored: 1) Naznanila predsedstva. 2.) Poročilo tajnika. 3.) Poročilo blagajnika. 4.) Volitev odbora. 5.) Eventualni predlogi.

Nesreča. Pri električni centrali v Ronkih je delal tudi 34 letni Markovič Andrej. Po jako nevarnem kraju je hotel te dni prestopiti kanal. Ker je bilo uže temno, se mu je spodrsnilo in revež je padel v kanal. Iskali so ga delj časa, a zaman. Šele, ko so kanal zaprli, so ga našli mrtvega.

Pri sanjkanju povožen od vlaka. 28. decembra l. l. popoldne sanjkali so se dečki iz Breitensteina na Semeringu. Lahkomišljeni kakor so otroci vozili so se še ven iz sanjkališča preko železniškega tira. V tistem hipu pridrvi ekspresni vlak iz Nizze ter zgrabi zadnjega dečka, 7 letnega trgovskega sina Josipa Hanl. Kolesa so šla sredi čezenj ter ga prerezala na dvoje.

70 let služkinja. V času, ko gospodinje obupavajo nad pomanjkanjem poslov, je gotovo značilen dogodek, da je v Londonu obhajala te dni Marianne Stammers 70letnico službe v rodbini bankirja Hoareja. Hoarjevi so stara londonska rodbina, ki je ohranila svoje staro ime, svoje hiše in uslužbence skozi dva človeška roda. Marijana Stammers je stopila v službo pri Hoarjevih dne 6. septembra 1838. leta, ko je bila 16 let stara. To je bilo takrat, ko je angleška kraljica Viktorija kot mlado dekle zasedla angleški prestol.

K smrti obsojen. Sodišče v Osjeku je obsodilo cigana Pavlo in Ivo Budisavljevića iz Černe radi zavratnega materomorstva k smrti na vešalah.

Število žrtev v južni Italiji. Kolikor se je moglo dosedaj dognati, je bilo pri zadnjem potresu v južni Italiji ubitih: V Mesini 108.000, Reggio 31.000, Palmi 4500, Miletto 2300, Bagnara 800, Villa San Giovanni 3700, Pelaro 3300, Scila 2800, torej skupaj 156.400 oseb. K temu pridejo še mrtveci v manjših vaseh in 3000 v San Evfemiji, da se torej lahko računa 160.000.

Roparski umor na sveti večer. Iz Novega Sada poročajo, da je prišel k titelskemu župniku Planišu na sveti večer neki kmetski fant, ki ga je prosil za majhen dar. Ko je župnik odpiral blagajno, ga je fant udaril z nekim ostrorobnim predmetom po glavi, da se je takoj zgrudil. Fant je potem oropal blagajno in izginil. Župnika so našli brezzavestnega v mlaki krvi.

Grozovit zločin. V Radešovicah na Češkem so našli predvčerajšnjim umorjeno hčerko delavca Novaka. Odrezan ji je bil vrat. Njenega očeta so zaprli, ker je bil na sumu, da je sam izvršil zločin. Včeraj pa je na cesti neki neznanec napadel 5 letno Marijo in 3 letno Boženo Smutany. Prvi je odrezal vrat, drugo pa je težko ranil. Nato je utekel v bližnji gozd. Orožništvo in vse prebivalstvo išče sedaj po gozdu zlodejca. Novaka so izpustili iz zapora.

Redka starost. Isti dan, ko je cesar Franc Jožef obhajal 60-letni vladarski jubilej, je obhajala na Dunaju Katarina N. 110 rojstni dan, izredno vesela in zdrava. Rojena je bila na Ogrskem, a leta 1816. se je kot 18-letna dekle omožila z Luščigom ter se preselila z možem na Dunaj, kjer je preživela ves čas do danes. Cesarja je videla le enkrat kot mladega častnika. Rada bi ga še enkrat videla, a pravi sama. da nima zanjo časa. Starka ima 24 vnukov, 27 pravnukov in 41 prapravnukov, dočim so ji otroci že davno stari pomrli.

247 milijonov je šlo v zrak. Iz statističnih podatkov o avstrijskem tobačnem monopolu v letu 1907 je razvidno, da se je poraba tobaka v vseh deželah mnogo povišala. V primeri z letom 1906 se je prodalo 1907 tobaka za 5,622.702 K, skupni dohodki so pa znašali strašno svoto 247,764.510 K. Tobaka se je spečalo 465.570 kg manj od l. 1906. Iz tega sledi, da se je vsled boljšega gospodarskega stanja prebivalstva kadil boljši tobak. V avstrijskih kronovinah se je pokadilo 1.228 518.583 smodk. Najbujši kadilci so na Nižjeavstrijskem, kjer znaša tobačni konsum povprečno 7 K 66 vin. na glavo. Štirikrat tako velika kot poraba cigar je poraba cigaret, ki se jih je pokadilo leta 1907 4.497,333.802 komada. Država je dobila od njih 80.529.052 K. Cigaret se je pokadilo 193·18 milijonov več od leta 1906, pri čemer so na prvem mestu šport, damske in memfis-cigarete. Manj se je prodalo dram in ogrskih cigaret, kakor tudi vrste «sultan», ki je šlo 8 milijonov komadov manj. Tudi konsum specijalitet se je zvišal. Skupiček za cigarete je 6·4 odstot. večji nego leta 1906. Grozne so vse te številke in števila!

Konkurzi v avstrijskih kronovinah. Preteklo leto je bilo v Avstriji 60 konkurzov manj nego prejšnje leto, dočim je preje njih število vedno rastlo. Vsega skupaj je bilo 1908 2251 konkurzov, in sicer na Nižje-Avstrijskem 602, na Gornje-Avstrijskem 72, na Solnograškem 41, na Češkem 492, na Moravskem 185, v Šleziji 40, na Štajerskem 145, na Koroškem 54, na Kranjskem 40, na Tirolskem 176, na Predarlskem 29, na Primorskem 94, v Galiciji 225, v Bukovini 30 in v Dalmaciji 26. V konkurz je padlo 933 moških in 204 ženske, ostali konkurzi se razdele na komanditne trgovske družbe, akcijske družbe in pridobninske in gospodarske zadruge. Končani so bili konkurzi: 275 zaradi primanjkujočega premoženja, 45 zaradi manjkajoče večine konkurznih upnikov, 148 vsled sporazuma konkurznih upnikov, 4 s poravnavo, 47 s prisilno poravnavo, ostali, torej velika večina, pa z razdelitvijo premoženja mase.

Umetnost in književnost

Avstro-ogrska nagodba je naslov 80 strani obsegajoči brošuri, ki jo je izdal L. Schwentner v Ljubljani. Spisal je to razpravo dr. Ivan Zabukovšek ter jo radi svoje temeljite vsebine in aktualnosti najtopleje priporočamo. Cena ji je 60 vin., po pošti 70 vin.

Veselični vestnik.

Prostovoljno gasilno društvo v Kranju vabi k plesnemu venčku, ki se vrši v soboto, dne 23. januarja 1909 v prostorih Narodne čitalnice v Kranju. Začetek ob pol 9. uri zvečer. Pri plesu svira slavna mestna godba iz Kamnika. Vstopnina: 1 K za osebo, 50 vin. za uniformirane člane, dame proste. Ker je čisti dobiček namenjen društveni bolniški blagajnici se preplačila hvaležno sprejemajo. Odbor.

«Sokol» v Radovljici priredi v soboto, dne 23. prosinca 1909 v prostorih brata Kunstelja svojo plesno veselico. Pri plesu svira godba c. kr. pešpolka št. 17. Vstopnina za osebo 2 K. Prijatelje društva, katere smo pri razpošiljanju vabil možno vsled neljube pomote prezrli, prosimo, da nam oproste, in smatrajo to prošnjo za oprostitev, obenem kot iskreno vabilo".

Plesni venček priredi odsek telovadnega društva kamnogoriškega „Sokola", dne 2. svečana pri bratu Ignacu Bajželjnu v Kamni gorici. Spored: Srečkanje in ples. Pri plesu svira godba iz Krope. Začetek ob 4. uri popoldne. Vstopnina 1 krono. Dame proste.

Ženska podružnica sv. Cirila in Metoda v Radovljici priredi v nedeljo, dne 7. februarja 1909 v salonu gosp. R. Kunstelja gledališko predstavo: 1.) «Kaznovani škrateljček,» čarobna igra v treh dejanjih. Vstopnina za osebo 60 vin., otroči 20 vin. 2) Občni zbor ženske podružnice sv. Cirila in Metoda v posebnih prostorih g. Kunstelja. 3) Ples. Začetek ob 6. uri zvečer.

Plesni venček prirede dne 24. prosinca t. l. v Zdraviliškem domu na Bledu. Godba pešpolka št. 17. Začetek ob 8. uri zvečer. Vstopnina: gospodje 3 K, dame 2 K, družina (3 osebe) 6 K Čisti prebitek je namenjen za ustanovitev „športnega kluba" na Bledu. Vstop je dovoljen samo povabljenim in po njih vpeljanim gostom. — Popoldne od 2.—4. ure vojaška godba na drsališču na jezeru.

Veselico priredi bralno društvo v Dražgošah v nedeljo, dne 7. svečana t. l. v društveni sobi z običajnim sporedom. Začetek ob pol petih popoldne. K obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Plesno veselico priredi prostovoljno gasilno društvo v Ratečah, dne 31. januarja 1909 pri gospodu Ivanu Petriču v Ratečah. Začetek ob 7. uri zvečer. Vstopnina: za člane 50 vin., za nečlane 1 K, dame proste.

Zabavni večer priredi društvo za privabitev tujcev za Dovje-Mojstrano v nedeljo, dne 24. prosinca 1909 v gostilniških prostorih gosp. Šmerca v Mojstrani. Začetek točno ob 6. uri zvečer. Vstopnina prosta.

Domača veselica se vrši na Svečnico, dne 2. februarja pri „Krištofu" v Lescah. Svira godba na lok. Za dobro postrežbo bode v vsakem oziru preskrbljeno. Začetek ob 4. uri popoldne. Vstopnina prosta.

Avtomatična (samostojna) kosa.

Delavsko vprašanje na kmetih je postalo od leta do leta bolj perče. Naše ljudstvo ne najde na svoji zemlji več utehe za svoje potrebe, radi tega beži od doma v Ameriko in v tovarne, pa rudokope. Vsled tega izseljevanja kmečkega ljudstva se je kmetijsko delo silno podražilo Najbolj se ta draginja čuti za časa košnje ali seče. Kosci stavijo za svoje delo čedalje večje zahteve, tako glede plače kakor glede hrane, in še težko jih je dobiti s prošnjami in obljubami. Da se tem težkočam vsaj nekoliko pride v okom, namenil sem izumiti mehanično ročno koso, kar se mi je tudi posrečilo. Moja samostojna kosa opravi za tri krepke kosce. Da, pokosiš z njo sam v enem dnevu toliko kakor trije dobro plačani delavci, ni treba da si posebno krepak možak, celo ženske jo lahko obvladajo. S to koso zamoreš kositi tudi v bregu in med drevjem. Strošek kose je v razmerju njene sposobnosti tako majhen. da se ti že v prvem letu izplača. Kosa te bode stala z vso pripravo vred po velikosti, večja ali manjša 50 do 80 kron. Da pa bo kosa ob svojem času na razpolago, sklenil sem v naprej nabrati za njo primerno število naročnikov. Po tem številu se bo ravnalo pri izdelovanju kose, ker si nočem nakladati velike zaloge. Kdor želi koso imeti, naj se oglasi za njo in se zaveže koso sprejeti ako mu bo vgajala. Predplačil se ne zahteva. Zadostuje navadna dopisnica pod naslovom: **„Kosa" poste restante, Begunje, Gorenjsko.** 45 — 1

II. izkaz darov poslanih dijaški kuhinji v Kranju: H. Suttner v Ljubljani 20 K, na slavnostnem večeru Bar[5] 21·10 K, notar Janko Rahne na Brdu 10 K, Fr. Okornovec v Železnikih 3 K, Jos. Boncelj, trgovec istotam 5 K, V. Aljančič, župnik na Črnivcu 10 K, Gričar & Mejač v Ljubljani 10 K, J. Fajfar, župnik v Javorju 10 K, Ant. Treven, trgovec na Jesenicah 10 K, kaz. por. Ažmana—Kozina 10 K (po dr. Kušerju), županstvo Staraloka 20 K, prof. kolegij za december 12 K, meščani za december 15·60 K, županstvo Lesce 10 K, Iv. Barle, kaplan pri sv. Jakobu v Ljubljani 2 K, županstvo Boh Bistrica 10 K, ces. svetnik R Murnik v Ljubljani 10 K, Henr. Steska, c. kr. vladni konc. v Kranju 4 K, Pavel pl. del Negro v Solnograču 20 K, kaz. zad. Rogelj—Grilc 10 K (po dr. Štempiharju), Robert Kollman iz Ljubljane 50 K (po dr. Kušarju), skupila za vrečo jabolk 3 K, kaz. por. Mali—Traven 15 K (po dr. Kušarju), župnik M. Koželj v Podbrezjah 15 K, županstvo Bled 20 K, Ant. Graiser iz Šenčurja 10 K kot odkup od novoletnih voščil, kaz. por. Prestor—Rozman (po dr. Kušerju), A. Schrey na Jesenicah 4 K, meščani za januar 44·80 K, županstvo Mošnje 20 K, prof. kol. za januar 9 K, «kranjski vojak», ki želi biti neimenovan 10 K in «kranjski lovski klub» 7 K.

Do vštetega 9. jan. t. l. se je vplačalo za 5209 kosil po 25 vin. 1302·25 K in za 5153 večerij po 15 vin. 774·95 K, torej skupaj 2075·20 K. — Ker stroški Dijaške kuhinje vedno bolj naraščajo, je bil odbor prisiljen, povišati mesečne prispevke za 1 K in po 1 K zahtevati tudi od tistih dijakov, ki so dobivali hrano doslej brezplačno. Vse mladinoljubbe, korporacije i. t. d. uljudno prosimo, da se pri vsaki priliki spominjajo naše kuhinje in ji blagovolijo naklonitti kak dar. Vsak, tudi najmanjši znesek se hvaležno sprejme. Le s pomočjo izdatnih prispevkov bi bilo mogoče, da bi se dajala hrana 51 dijakom (skoro šestini dijakov kranjske gimnazije) kakor doslej.

Komur je dolg čas, naj si kupi

harmoniko

in imel bo zabavo. Pri meni se dobe taiste vsake vrste ročnega in tovarniškega dela, stare in nove. Pokvarjene harmonike tudi popravljam.

Dobi se pri meni tudi 37 3—2

lepo stanovanje

s tremi sobami, shrambo, kletjo, drvarnico in **svetlo kuhinjo.**

Pavel Bizjak v Kranju št. 102.

Mastin

doktorja pl. Trnkóczyja krmilno varstveno sredstvo se dobiva pristno pri trgovcih le pod imenom **Mastin.** Previdni kmetovalec ga primeša krmi vsaki domači živali. Najvišje medalje na razstavah in tisoči zahvalnih pisem pričajo o velikih uspehih, ki se dosežejo z mastinom.

Tovarniška zaloga: 26 12—4

Lekarnar Trnkóczy, Ljubljana.

Svoji k svojim!

Prodam več tisoč komadov

strešne opeke

iz samega portland cementa zase izdelanega. Sprejemam naročila za vse vrste **betonskih izdelkov** n. pr. stopnice, bangarje, korita za živino in za vodnjake, okvirje za nagrobne krste i. t. d. Izdelujem tudi žične ograje s cementnimi stojali ali verejami. 9 12

Ivan Waland, posestnik

Hlebce pri Lescah, Gorenjsko.

Popolnoma varno in najbolje naložite svoj denar v

Kmečki posojilnici

v Ljubljani

(nasproti Figovca :: v lastni hiši :: Dunajska cesta.)

Kmečka posojilnica v Ljubljani podpira kmetovalce in je pravi kmečki denarni zavod.

Vloge se obrestujejo po 4½%.

!! V kmečki posojilnici je naloženo :: že nad 15 milijonov kron. :: !!

Rezervni zaklad čez 800.000 kron.

Za varnost pa še neomejeno jamči nad 3000 članov.

Kmečka posojilnica je edin slovenski denarni zavod, ki je vpeljal hišne nabiralnike vlog. 26—5

Kmečka posojilnica sprejema hranilne knjižice drugih denarnih žavodov kot gotov denar.

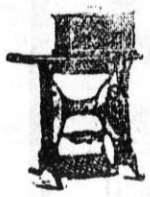

Sivalni stroji in kolesa

Tovarniška zaloga 10 52-3

Iv. Jax-a v Ljubljani

Dunajska cesta 17

priporoča svoje najbolj priznane

šiv. stroje in kolesa

Ceniki na zahtevanje zastonj.

„Prešernov hram“

v KRANJU

je nanovo prenovljen in se priporoča slavnemu p. n. občinstvu v mestu in okolici.

Toči se izborni cviček, kakor tudi druga pristna vina. 36 8

Večkrat premirano!

Glinaste peči 16 52—38

štedilnike, banje za kopeli, kakor tudi kipe, vaze in druge glinaste izdelke v vseh barvah, trpežne in cene priporoča

August Drelse

prva in največja tovarna peči in glinastih izdelkov v Ljubljani.

■ ■ Električna gonilna sila. ■ ■

Tovarna oljnatih barv, laka in firneža

Brata Eberl 13

črkoslikarja, lakirarja, stavbena in pohištvena pleskarja

Ljubljana, Mikloščičeve ulice 6, nasproti hot. ‚Union‘

Ustanovljeno 1842. ■ Telefon 154.

52—26

Loterijska srečka dne 16. januarja t. l.

Trst 25 28 63 52 18

Od c. kr. namestništva oblastveno dovoljeni urad za revizijo in reklamacijo tovornih listin vseh vrst in pisarna za poizvedbo tarifov

L. Jandl

Trst

prevzame brezplačno revizijo vseh tovornih listin proti 30% deležu najdenih diferenc.

Dopošljite nam torej takoj franko vaše tovorne listine letošnjega leta in v treh dneh dobite poročilo o rezultatu revizije. 14 52—10

Zlate svetinje: Berlin, Pariz, Rim itd.

Najboljše kosmetično **zobo**čistilno sredstvo

Seydlin

Izdelovatelj **O. Seydl**

Ljubljana, Spital.-Stritar. ul. 7

15—100 **Dobi se v lekarni Šavnik**

Stanovanje

z dvema ali tremi sobami in kuhinjo se takoj odda

pri 19 5—4

gosp. IVANU POTOČNIKU V KRANJU 171.

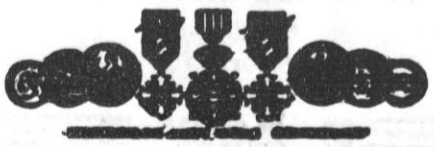

Zobotehnični atelje

Oton Seydl

v Roossovi hiši nad prodajalno v Kranju.

ZOBOVJA, tudi ne da bi se odstranile korenine, z ali brez nebne plošče, iz KAVČUKA, kakor tudi ZLATA, daije VRAVNALNICE in OBTURATORJI se izvršujejo po NAJNOVEJŠIH METODAH. 22—84

Sprejemne ure vsako nedeljo in pondeljek od 8. ure dopoldne do 5. ure popoldne.

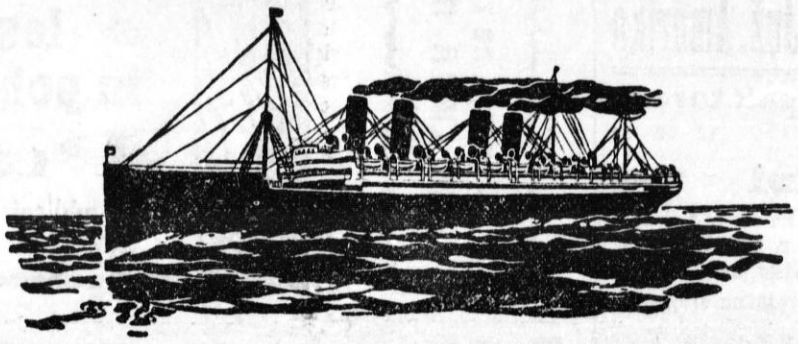

„Amerikanska Linija“

priporoča potnikom v Ameriko najhitrejšo, varno in ceno vožnjo preko Buks—Pariz—Cherbourg ali Buks—Pariz—Havre (via Southempton). Garantira se potnikom, da so gotovo ukrcani na parobrod, dva parobroda odhajata vsaki teden. :: Vožnja pa morju 5½ do 6 dni. Natančnejša pojasnila in vozne, plovne rede daje rade volje in zastonj 30 8-2

Agentura „Amerikan-Line“ ■ Buchs (Rheintal).

Generalni zastopniki Im Obersteg & Co.

Anton Adamič, Kranj, Glavni trg

galanterijska, norimberška in modna trgovina

priporoča

svojo veliko zalogo ravno došlih primernih daril, kakor **parne stroje, motorje, lokomotive, parne železnice, parnike, avtomobile, železnice** na pero, **plavalne čolne, mehanične** in **magnetične podobe,** najnovejše godbene **volke, gugalnice,** razne družabne **igre, halma, croquete, šah, domine, tombole tivoli** i. t. d.

Velika izbera **punčk** tudi z godbo. :: Najfinejše **drsalke** „Eisblume“.

Nadalje krasne **albume** za slike in razglednike, **spominske knjige, denarnice, vaze, papirne kasete, kadilne garniture, garniture za svalčice, lasne garniture** i. t. d. Največja izbira **lišpa za drevesce in svečic, božičnih** in **novoletnih razglednic, pratik, koledarjev** ter **jaslic.** 4 13—3

Na drobno in debelo! **Na drobno in debelo!**

Kranjci k Krajncu!

20/IX 1908

Velezaloga.

ČAJ

Pecco, Pecco arang, Ceylon, Assam, Java, Ceylon Sonhong, Mandarin, i. t. d. :: ::

Fino pecivo za čaj: Amor in druge vrste.

Zdravko Krajnc, Kranj

23 13-8

SVOJI K SVOJIM!

JOS. WEIBL

J. Spreitzerjev naslednik

LJUBLJANA,

Slomškove ulice št. 4.

Stavbeno-umetno in konstrukcijsko ključavničarstvo.

Žično omrežje na stroj, ograje na mirodvoru, obmejno omrežje, vežna vrata, balkoni, verande, stolpne križe, štedilnike i. t. d

Specijaliteta: 17 —51

valjični zastori (Rollbalken).

Kdor

hoče sebe ali svoje otroke oprostiti

kašlja

hripavosti, katara, zastizenja ustnega katara, krčevitega in oslovskega kašlja, naj kupi zdravniško proizkušene in priporočene

Kaiserjeve prsne karamele

s 3 smrekami. 18 24—12

5500 notarsko overoverjanih izpričeval.

Zavoj po 20 in 40 vin. — Doza za 80 vin.

Dobiva se v: **Lekarni v Tržiču.**

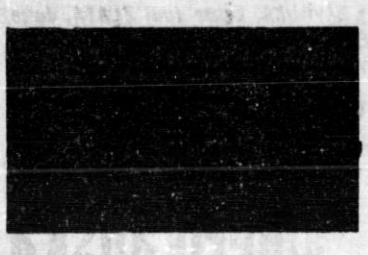

V Newyork
Canado
Juž. Ameriko

Odhod iz Ljubljane vsak torek.

Pozor!! 12 52—24

Samo 6 dni

vozijo francoski brzoparniki **La Provence, La Savoie, La Lorraine in La Touraine** iz Havre v Newyork. **Najkrajša črta.**

Veljavne vozne listke in brezplačna pojasnila daje konc. potovalna pisarna

Ed. Šmarda, Ljubljana

Dunajska c. 18, nasproti znane gostilne ‚pri Figovcu'.

Svoji k svojim! 20 52—45

Staroznana narodna tvrdka:

Anton Iv. Pečenko

GORICA :: ulica Jos. Verdi 26

postreže pošteno in točno s **pristnimi belimi in črnimi vini** iz **lastnih** in drugih **priznanih** vinogradov **po ceni 30—50 vin. liter**; potem s **pilzenjskim pivom** «prazdroj» iz sloveče češke «Meščanske pivovarne», in **izbornim protivinskim pivom** iz pivovarne kneza Schwarzenberga v **Protivinu** na Češkem, in sicer v sodčkih in steklenicah; z **domačim pristnim tropinovcem I. vrste, lastnega pridelka** v steklenicah.

Vino dostavlja na dom in razpošilja po železnici na vse kraje avstrijsko-ogrske države v sodih od 56 lit. naprej **franko goriška postaja.**

Na zahtevo pošilja tudi vzorce.

Brata HLAVKA

izdelovatelja kirurg. instrumentov atelje za ortop. aparate in bandaže

Ljubljana, Prešernove ul. 5

priporočata

svojo veliko zalogo obvezil za zdravstvo in bolniško postrežbo, bižejev, irigatorjev, aparatov za mrzle in inhalacija s paro, sterilizirane obveze in bandaže, kakor tudi nogavic za krčne žile, kilne pasove, vsakovrstne brizgalke in aparate za samoklistiranje, najboljša kvaliteta gumijevih stvari in gumijevih posteljnih podložk. — Vse bandaže se izdelujejo pod strogim nadzorstvom po od-
8 52—44 redbah p. n. gg. zdravnikov.

Zunanja naročila se izvršujejo točno, hitro in diskretno.

Galvanični poniklovani zavod z obratom na motor.

Popravila se izvršujejo točno in ceno.

Nova zaloga vina!

Podpisani naznanjam, da sem otvoril

v svoji lastni hiši štev. 10

v Kranju

Kokriško predmestje

zalogo istrskega, vina belega in rdečega, lastnega pridelka.

Liter stane 32 vinarjev na debelo od :: 56 litrov naprej. ::

Kdor mi more dokazati, da nimam pristnega, naravnega vina, se zavežem, dotičniku plačati 4000 K.

S spoštovanjem

FRAN ZOHIL

28 15—4 **veleposestnik vinogradov v Žminju (Istra).**

Frano Omersa v Kranju prodaja **dobro in po ceni železno in špecerijsko blago, vlite kotle Maria Zell, orodje za obrt, gospodinjstvo in kmetijstvo, fino olje, verona riž, praženo kavo, barve oljnate in suhe.** 41 16

Zobozdravniški :: atelje
Zobotehniški

dr. Edvard Globočnik

v Kranju 1 52—20

je od 16. septembra 1908 slav. občinstvu na razpolago

vsaki dan in tudi v nedeljo.

Slovenci, ne zabite družbe SV. ČIRILA IN METODA!

Zaloga vsakovrstnega

lesenega, železnega in poblazinjenega pohištva

Puc & Comp.

44 —1 v Ljubljani, v Kolizeju, na Marije Terezije cesti št. 11

---

5 52—28

Največja trgovina na Gorenjskem.

Rudolf Rus

urar v Kranju

poleg lekarne.

Ustanovljeno leta 1885.

Velika zaloga vsakovrstnih ur, zlatnine in srebrnine ter optičnih predmetov. Popravila točno in ceno. Najnižje cene.

Priznano izborno blago.

Najceneji nakup pri sv. Cirilu in Metodu!!

Nova narodna trgovina pri sv. Cirilu in Metodu

na debelo in drobno

ŠTIGLIC & ŠMIT

v Radovljici, na Glavnem trgu (zraven cerkve) :: Podružnica v Predtrgu.

Solidna in točna postrežba!!

Priporočata svojo veliko zalogo raznovrstnega špecerijskega blaga, kakor: **riž,** vedno svežo **kavo,** najboljšo **moko** iz Majdičevega mlina, zelo fini **ruski čaj** in **rum,** različne **barve,** razne vrste **žganja,** kakor: **slivovko, tropinovec, Florian, Triglav** ter pravo **Ciril Metodovo** in **Zvezdno kavino primes.** Dalje imava v zalogi **različno železnino** za kovače, ključavničarje, kleparje i. t. d.

Kupovala bova proti gotovini ali v zamenjavo z blagom vse vrste deželnih pridelkov, kakor: **orehe, fižol, oves, suhe gobe** i. t. d. vedno po najvišjih dnevnih cenah. — Ker kupujeva izključno le od prvih in največjih tvrdk, sva v prijetnem položaju naše cenj. odjemalce z le preizkušenim dobrim blagom najceneje postreči. **Blagovolite se prepričati!**

Vedno sveže blago!!

Za mnogobrojni obisk se priporočava z odličnim spoštovanjem

6 52—9 **Štiglic & Šmit.**

Najceneji nakup pri sv. Cirilu in Metodu!!

Izdaja konsorcij «Gorenjca». Odgovorni urednik Lavoslav Mikuš. Lastnina in tisek Iv. Pr. Lampreta v Kranju.